

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

12 Νοεμβρίου 2024

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 6225

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 853/2024*

Λήψη απόφασης επί των συνεκδικαζόμενων υποθέσεων (α) αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΓΔΑ») στην αγορά της παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, και ειδικότερα στις επιμέρους αγορές της λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής, της έκδοσης και αποδοχής καρτών, καθώς και στις αγορές διατραπεζικών συστημάτων, υπηρεσιών πληρωμών και ηλεκτρονικών συναλλαγών και (β) καταγγελίας και αυτεπάγγελτης έρευνας της ΓΔΑ στις αγορές της παροχής υπηρεσιών πληρωμών, έκδοσης και αποδοχής καρτών, παροχής υπηρεσιών εμπορικού δικτύου συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών και άλλων τερματικών μηχανημάτων, παροχής υπηρεσιών επεξεργασίας των δεδομένων που σχετίζονται με την αποδοχή των καρτών και διατραπεζικών συστημάτων, προκειμένου να διερευνηθεί τυχόν παράβαση των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», ως ισχύει, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), σε συνέχεια της Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «HSBC CONTINENTAL EUROPE».

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 2α Αυγούστου 2024, ημέρα Παρασκευή και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Αϊρίν - Έβελυν - Μικέλα - Μαίρη Σάρπ
Μέλη: Χαρίκλεια Νικολοπούλου (Αντιπρόεδρος),
Παναγιώτης Φώτης (Εισηγητής),

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε δύο (2) επιπλέον εκδόσεις με τα διακριτικά: (1) «Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως», (2) Έκδοση για την εταιρεία «HSBC CONTINENTAL EUROPE». Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (Α' 93), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (B' 5338).

Ιωάννης Στεφάτος,
Χαρίκλεια Βλάχου,
Παντελής Μπορόβας,
Άννα Γκάτζιου,
Χρυσοβαλάντου - Βασιλικής Μήλλιου και
Αγγελική Κανελλοπούλου, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Μιχαήλ Πολέμη

Γραμματέας: Ευαγγελία Ρουμπή

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί των συνεκδικαζόμενων υποθέσεων (α) αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΓΔΑ») στην αγορά της παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, και ειδικότερα στις επιμέρους αγορές της λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής, της έκδοσης και αποδοχής καρτών, καθώς και στις αγορές διατραπεζικών συστημάτων, υπηρεσιών πληρωμών και ηλεκτρονικών συναλλαγών και (β) καταγγελίας και αυτεπάγγελτης έρευνας της ΓΔΑ στις αγορές της παροχής υπηρεσιών πληρωμών, έκδοσης και αποδοχής καρτών, παροχής υπηρεσιών εμπορικού δικτύου συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών και άλλων τερματικών μηχανημάτων, παροχής υπηρεσιών επεξεργασίας των δεδομένων που σχετίζονται με την αποδοχή των καρτών και διατραπεζικών συστημάτων, προκειμένου να διερευνηθεί τυχόν παράβαση των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», ως ισχύει, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), σε συνέχεια της Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς της εταιρίας με την επωνυμία «HSBC CONTINENTAL EUROPE».

Στην αρχή της συζήτησης, η Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον Εισηγητή της υπόθεσης, Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αρ. οικ. 5087/24.7.2024 γραπτή εισήγηση και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά σε αυτή, πρότεινε δυνάμει του άρθρου 29Α του ν. 3959/2011 και της παρ. 35 της υπ' αρ. 790/2022 απόφασης της Ολομέλειας της ΕΑ, την αποδοχή, σύμφωνα με το σκεπτικό της εισήγησης, της ως άνω αναφερόμενης Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς που υπεβλήθη από την HSBC και την έκδοση απόφασης με την οποία η Επιτροπή θα:

Α. Διαπιστώνει ότι η επιχείρηση «HSBC CONTINENTAL EUROPE» παραβίασε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως

άνω σκεπτικό, τα άρθρα 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ λόγω της συμμετοχής της σε απαγορευμένη σύμπραξη δυνάμει της πρακτικής που συνοπτικά, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, περιγράφηκε στην ως άνω εισήγηση.

Β. Επιβάλλει το πρόστιμο που αναλύθηκε σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο σκεπτικό της εισήγησης, για την τέλεση της διαπιστωθείσας στο ως άνω σκεπτικό παράβασης των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Με την ολοκλήρωση της ανάπτυξης της Εισήγησης και αφού αποχώρησαν από την αίθουσα τα μέλη της Γενικής Διεύθυνσης, η Επιτροπή προχώρησε σε διάσκεψη επί της ως άνω υπόθεσης με τη συμμετοχή του Εισηγητή Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, και αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης προς διευθέτηση υπόθεσης, την Εισήγηση και τη Δήλωση Διευθέτησης του μέρους,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα εισήγηση διευθέτησης αφορά **(α)** στην αυτεπάγγελτη έρευνα της ΓΔΑ στην αγορά της παροχής τραπεζικών υπηρεσιών, και ειδικότερα στις επιμέρους αγορές της λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής, της έκδοσης και αποδοχής καρτών, καθώς και στις αγορές διατραπεζικών συστημάτων, υπηρεσιών πληρωμών και ηλεκτρονικών συναλλαγών και **(β)** στην καταγγελία και την αυτεπάγγελτη έρευνα της ΓΔΑ στις αγορές της παροχής υπηρεσιών πληρωμών, έκδοσης και αποδοχής καρτών, παροχής υπηρεσιών εμπορικού δικτύου συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών και άλλων τερματικών μηχανημάτων, παροχής υπηρεσιών επεξεργασίας των δεδομένων που σχετίζονται με την αποδοχή των καρτών και διατραπεζικών συστημάτων, προκειμένου να διερευνηθεί τυχόν παράβαση των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», ως ισχύει, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

II. Η ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΕΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

2. Αφορμή για την έναρξη της αυτεπάγγελτης έρευνας της ΓΔΑ αποτέλεσαν δημοσιεύματα του τύπου σχετικά με νέες προμήθειες για τις αναλήψεις μετρητών με τη χρήση ATMs, καθώς και επιπρόσθετες επιβληθείσες χρεώσεις για την πραγματοποίηση άλλων τραπεζικών συναλλαγών. Στα εν λόγω δημοσιεύματα θα πρέπει να προστεθούν και γραπτές αναφορές φυσικών και νομικών προσώπων προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ») που έκαναν λόγο για νέες χρεώσεις που επιβάλλονται από τα τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα.

III. Η ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ VIVA

Στις 21.06.2019, η εταιρία με την επωνυμία «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» (ήδη «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», εφεξής και «VIVA» ή «καταγγέλλουσα») υπέβαλε την υπ' αριθ. πρωτ. 4182 καταγγελία της κατά: (α) του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την επωνυμία «Ελληνική Ένωση Τραπεζών» (εφεξής και «ΕΕΤ» ή «Ένωση»), (β) της εταιρίας με την επωνυμία [...], (γ) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ» (εφεξής και Εθνική Τράπεζα ή Εθνική), (δ) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής και Τράπεζα Πειραιώς), (ε) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής και Alpha Bank), (στ) της ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.» (ήδη «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», εφεξής και Eurobank) και (ζ) της εταιρίας με την επωνυμία [...]. Σε σχέση τόσο με την ανωτέρω υπό (α) αυτεπάγγελτη έρευνα όσο και με την ανωτέρω υπό (β) αυτεπάγγελτη έρευνα και καταγγελία, η οποία (καταγγελία) δεν αφορά στην «HSBC CONTINENTAL EUROPE», εκδόθηκε σχετικώς η υπ' αριθ. 838/2023 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

IV. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

3. Αρχικά, η ΓΔΑ, τον Ιούλιο του 2019, απέστειλε επιστολές παροχής στοιχείων σε [...] που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια. Συγκεκριμένα απέστειλε επιστολές στις: [...] 10. HSBC Continental Europe, Greece, [...] ¹ [...] ².
4. Σε συνέχεια των ανωτέρω επιστολών, η Υπηρεσία προέβη στη διεξαγωγή αιφνιδιαστικών επιτόπιων ελέγχων, οι οποίοι πραγματοποιήθηκαν στις [...] ^{3,4}, [...] ^{5,6}, καθώς και [...] ^{7,8} και [...] ⁹. Σημειώνεται

¹ [...].

² Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 4683/16.7.2019, 4684/16.7.2019, 4685/16.7.2019, 4686/16.7.2019, 4690/16.7.2019, 4691/16.7.2019, 4692/16.7.2019, 4693/16.7.2019, 4694/16.7.2019, 4695/16.7.2019, 4698/16.7.2019, 4700/16.7.2019, 4701/16.7.2019 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ, αντίστοιχα. Στα προαναφερθέντα ερωτηματολόγια, οι τράπεζες απέστειλαν τις εξής απαντητικές επιστολές: [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 6292/7.10.2019 και 6992/30.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5096/2.8.2019, 5877/23.9.2019 και 6209/3.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5177/7.8.2019 και 6306/7.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5093/2.8.2019, 5850/20.9.2019 και 6532/11.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5094/2.8.2019, 6208/3.10.2019, 6888/23.10.2019 και 6903/24.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 4996/29.7.2019 και 5863/23.9.2019, [...] την υπ' αριθ. πρωτ. 5641/13.9.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5001/29.7.2019, 5658/16.9.2019 και 5828/20.9.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5009/30.7.2019 και 5650/13.9.2019, η HSBC Continental Europe, Greece την υπ' αριθ. πρωτ. 5173/7.8.2019 [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 4975/29.7.2019 και 5695/16.9.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 4977/29.7.2019, 5651/13.9.2019 και 6269/7.10.2019, [...] τις υπ' αριθ. πρωτ. 5304/26.8.2019 και 6427/9.10.2019.

³ Σύμφωνα με τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7163/6.11.2019, 7161/6.11.2019, 7160/6.11.2019 και 7162/6.11.2019 εντολές για τη διενέργεια ελέγχου, αντίστοιχα.

⁴ Σημειώνεται ότι με κάποιες από τις ελεγχόμενες τράπεζες υπήρξε αλληλογραφία με τη ΓΔΑ, καθώς οι εν λόγω τράπεζες [...].

⁵ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7164/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

⁶ [...].

⁷ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7165/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

⁸ [...].

⁹ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7166/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

ότι κατά τη διάρκεια των ανωτέρω επιτόπιων ελέγχων στα γραφεία των τραπεζών, ελήφθησαν οι ακόλουθες ανωμοτί καταθέσεις:

[...] ¹⁰.

5. Παράλληλα και σε συνέχεια της κατά τα ανωτέρω καταγγελίας, η Υπηρεσία εκκίνησε σχετική έρευνα με πρώτο μέτρο αυτής τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου στις [...] στις καταγγελλόμενες εταιρίες [...] ^{11,12}, [...] ^{13,14}, [...] ^{15,16}, [...] ^{17,18}, [...] ¹⁹, [...] ²⁰ [...] ²¹.
6. Επιπλέον, στις 4.12.2019 ²² προσήλθε στα γραφεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού για ανωμοτί κατάθεση [...] ²³.
7. Περαιτέρω, το 2021 η ΓΔΑ προχώρησε σε έναν επιπλέον έλεγχο, προκειμένου να συλλέξει περαιτέρω στοιχεία για την έρευνά της στο πλαίσιο της κατά τα ανωτέρω καταγγελίας. Συγκεκριμένα πραγματοποίησε έλεγχο στη [...] στις 14.12.2021 ²⁴.

¹⁰ Σημειώνεται ότι [...] κατέθεσε το υπ' αριθ. πρωτ. 7423/18.11.2019 υπόμνημα προς συμπλήρωση της κατάθεσής του.

¹¹ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7172/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

¹² [...].

¹³ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7173/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

¹⁴ [...].

¹⁵ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7169/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

¹⁶ [...].

¹⁷ Κατόπιν των υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7175/6.11.2019 και 7176/6.11.2019 εντολών για τη διενέργεια ελέγχου.

¹⁸ [...].

¹⁹ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7171/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

²⁰ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7174/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

²¹ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7167/6.11.2019 εντολή για τη διενέργεια ελέγχου.

²² Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7579/21.11.2019 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

²³ Σε συνέχεια της κατάθεσης, εστάλη και το υπ' αριθ. πρωτ. 78/8.1.2020 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από [...].

²⁴ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9920/8.12.2021 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

8. Πέραν των ανωτέρω μέτρων έρευνας και των επιτόπιων ελέγχων και σε συνέχεια των ευρημάτων, απεστάλησαν εκ νέου επιστολές παροχής στοιχείων σε τράπεζες το 2021²⁵, το 2022²⁶ και το 2023²⁷. Επιπλέον, η ΓΔΑ απηύθυνε επιστολές παροχής στοιχείων τόσο [...] ²⁸, όσο και σε λοιπά μέρη. Συγκεκριμένα, η ΓΔΑ απευθύνθηκε [...] ²⁹, [...] ³⁰, στην [...] ³¹, σε [...] τα οποία δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια³² και [...] ³³ [...].

²⁵ Συγκεκριμένα η ΓΔΑ απέστειλε τις επιστολές με αριθ. πρωτ. οικ. 1826/26.2.2021 (και οικ. 6407/28.7.2021), 1827/26.2.2021, 1828/26.2.2021, 1829/26.2.2021, 1830/26.2.2021, 1831/26.2.2021, 1832/26.2.2021, 1833/26.2.2021, 1834/26.2.2021, 1835/26.2.2021, 1836/26.2.2021, 1837/26.2.2021, 1838/26.2.2021 προς τις [...] HSBC Continental Europe, Greece, [...] αντίστοιχα. Σε συνέχεια των ερωτηματολογίων, έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 2401/17.3.2021 (και 6562/4.8.2021), 2498/19.3.2021 (και 3369/15.4.2021, 8311/12.10.2021), 2332/16.3.2021, 2280/13.3.2021, 2360/16.3.2021, 2626/23.3.2021, 2304/12.3.2021, 2303/12.3.2021, 2452/18.3.2021, 2304/12.3.2021, 2369/16.3.2021, 2544/19.3.2021, 2474/18.3.2021 απαντητικές επιστολές, αντίστοιχα.

²⁶ Αναλυτικότερα η ΓΔΑ απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. 7027/20.7.2022, 7028/20.7.2022, 7030/20.7.2022, 7031/20.7.2022 και 7032/20.7.2022 επιστολές παροχής στοιχείων στις [...] αντίστοιχα, και έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 7551/8.8.2022, 8176/8.9.2022 και 8416/19.9.2022 απαντητικές επιστολές από [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. 7528/5.8.2022 και 8057/5.9.2022 από [...], την υπ' αριθ. πρωτ. 7281/1.8.2022 από [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. 7328/1.8.2022 και 8173/8.9.2022 από [...] και τις υπ' αριθ. πρωτ. 7539/8.8.2022 και 7983/1.9.2022 από [...]. Σε συνέχεια των προαναφερθεισών επιστολών, η ΓΔΑ απέστειλε εκ νέου επιστολές στις εν λόγω τράπεζες με διευκρινιστικές και νέες ερωτήσεις. Ειδικότερα απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10751/25.11.2022 και οικ. 11336/14.12.2022 επιστολές παροχής στοιχείων [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10750/25.11.2022 και 11335/14.12.2022 [...], την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 11381/15.12.2022 [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10753/25.11.2022 και 11337/14.12.2022 [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10749/25.11.2022 και 11338/14.12.2022 [...] και έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 474/17.1.2023, 910/30.1.2023 και 102/5.1.2023 απαντητικές επιστολές από [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. 475/17.1.2023, 1130/3.2.2023 και 1404/14.2.2023 απαντητικές επιστολές από [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. 207/11.1.2023, 1008/1.2.2023 και 1279/9.2.2023 απαντητικές επιστολές από [...], τις υπ' αριθ. πρωτ. 11512/20.12.2022, 476/17.1.2023, 1079/2.2.2023 και 11805/28.12.2022 απαντητικές επιστολές από [...] και τις υπ' αριθ. πρωτ. 484/17.1.2023, 616.20.1.2023 και 11849/29.12.2022 απαντητικές επιστολές από [...].

²⁷ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3329/27.4.2023 και 3371/2.5.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ προς [...] και την HSBC Continental Europe, Greece, αντίστοιχα. Στα εν λόγω ερωτηματολόγια απάντησαν με την υπ' αριθ. πρωτ. 3596/8.5.2023 [...] και με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4068/23.5.2023 και 4380/31.5.2023 επιστολές η HSBC Continental Europe, Greece. Εν συνέχεια η ΓΔΑ απέστειλε στην HSBC CONTINENTAL EUROPE την υπ' αριθ. πρωτ. 585/31.1.2024 επιστολή παροχής στοιχείων, στην οποία η τελευταία απάντησε με την υπ' αριθ. πρωτ. 1403/8.3.2024 επιστολή της. Επιπλέον, στις 25.5.2023 η ΓΔΑ απέστειλε εκ νέου ερωτηματολόγια [...], καθώς και [...] (βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 4178/25.5.2023, 4179/25.5.2023, 4180/25.5.2023, 4181/25.5.2023 και 4182/25.5.2023 επιστολές προς [...] αντίστοιχα). Στα προαναφερθέντα ερωτηματολόγια [...] απάντησε με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4674/9.6.2023 και 5147/26.6.2023 επιστολές, [...] με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4788/14.6.2023, 5054/21.6.2023 και 5493/6.7.2023 επιστολές, [...] με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4677/12.6.2023 και 5052/21.6.2023 επιστολές, [...] με τις υπ' αριθ. πρωτ. 5478/6.7.2023 και 5543/10.7.2023 επιστολές και [...] με τις υπ' αριθ. πρωτ. 4735/13.6.2023, 5183/27.6.2023 και 5796/18.7.2023 επιστολές.

²⁸ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 9407/24.10.2022 και 849/27.1.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και τις υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022, 404/16.1.2023 και 1682/22.2.2023 απαντητικές επιστολές [...].

²⁹ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 6283/24.6.2022, 1876/1.3.2023, 2517/27.3.2023 και 3956/18.5.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και τις απαντητικές επιστολές [...] με αριθ. πρωτ. 6661/7.7.2022, 2129/10.3.2023, 3072/13.4.2023 και 4256/29.5.2023, αντίστοιχα.

³⁰ Ειδικότερα η ΓΔΑ απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9644/27.10.2022 και 586/19.1.2023 επιστολές παροχής στοιχείων [...] και έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 10710/24.11.2022 και 1062/1.2.2023 απαντητικές επιστολές. Όσον αφορά [...], απεστάλησαν οι υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9643/27.10.2022, 585/19.1.2023, 2118/10.3.2023 και 3280/26.4.2023 επιστολές από τη ΓΔΑ, στις οποίες [...] απάντησε με τις υπ' αριθ. πρωτ. 10784/28.11.2022, 1390/13.2.2023, 2684/3.4.2023, 2760/4.4.2023 και 3842/16.5.2023 επιστολές.

³¹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1587/20.2.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ, στην οποία απάντησε [...] με την υπ' αριθ. πρωτ. 1924/2.3.2023 απαντητική επιστολή της.

³² Αναλυτικότερα, η ΓΔΑ απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1397/14.2.2023, 1398/14.2.2023 (και την 3006/11.4.2023 με διευκρινιστικές ερωτήσεις), 1399/14.2.2023, 1400/14.2.2023, 1402/14.2.2023, 1403/14.2.2023, 1431/14.2.2023 επιστολές παροχής στοιχείων στις [...] αντίστοιχα. Στις εν λόγω επιστολές, έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 1964/3.3.2023, 1998/6.3.2023 (και την 3185/21.4.2023), 2091/9.3.2023, 1865/1.3.2023 (και την 2022/6.3.2023), 1864/1.3.2023, 1962/3.3.2023, 1881/1.3.2023 απαντητικές επιστολές, αντίστοιχα.

³³ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 11575/21.12.2022 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και την απαντητική επιστολή της Euronet με αριθ. πρωτ. 780/25.1.2023.

9. Επιπλέον, η ΓΔΑ στο πλαίσιο της έρευνάς της έλαβε ανωμοτί καταθέσεις στα γραφεία της Υπηρεσίας από λοιπά πλην των τραπεζικών ιδρυμάτων μέρη. Αναλυτικότερα, στις 13.10.2022 έλαβε ανωμοτί καταθέσεις, από [...] και συγκεκριμένα από:
- [...] ³⁴, [...],
 - [...] ³⁵, [...],
 - [...] ³⁶, [...] και
 - [...] ³⁷, [...].
10. Επιπρόσθετα, στις 14.2.2023 η ΓΔΑ έλαβε ανωμοτί καταθέσεις από [...] ³⁸, [...] και [...] ³⁹, [...] ⁴⁰. Στις 28.2.2023 λήφθηκε ανωμοτί κατάθεση και από [...] ⁴¹, ενώ στις 25.4.2023 [...] ⁴², [...] και παράλληλα λήφθηκε κατάθεση και από [...] ⁴³, [...]. Στις 15.5.2023 πραγματοποιήθηκε [...] ⁴⁴, [...].
11. Περαιτέρω, η ΓΔΑ απευθύνθηκε σε εταιρίες και φορείς προκειμένου να συλλέξει τα απαραίτητα στοιχεία για την πληρότητα της έρευνάς της.
12. [...] ⁴⁵ και [...] ⁴⁶, όσο και [...] ⁴⁷, [...] ⁴⁸.
13. Επιπλέον, [...].

³⁴ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8850/6.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁵ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8772/3.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁶ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8773/3.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁷ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 8774/3.10.2022 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁸ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1185/6.2.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

³⁹ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1186/6.2.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει. Σημειώνεται ότι σε συνέχεια της εν λόγω κατάθεσης υποβλήθηκαν τα υπ' αριθ. πρωτ. 1775/24.2.2023 συμπληρωματικά στοιχεία.

⁴⁰ Με την υπ' αριθ. πρωτ. 1775/24.2.2023, οι [...] κατέθεσαν συμπληρωματικά στοιχεία σε συνέχεια των ανωμοτί καταθέσεών τους.

⁴¹ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1616/20.2.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴² Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3094/18.4.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει. Σε συνέχεια της κατάθεσης προσκομίστηκαν τα υπ' αριθ. πρωτ. 3586/5.5.2023 συμπληρωματικά στοιχεία.

⁴³ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3096/18.4.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴⁴ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 3617/8.5.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴⁵ Ειδικότερα στη [...] βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 11033/7.12.2022 επιστολή της ΓΔΑ και την υπ' αριθ. πρωτ. 11374/15.12.2022 απαντητική επιστολή του [...].

⁴⁶ Ειδικότερα στην [...], βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 10660/23.11.2022, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 10760/28.11.2022 απαντητική επιστολή.

⁴⁷ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 421/16.1.2023 επιστολή της ΓΔΑ και την υπ' αριθ. πρωτ. 601/19.1.2023 απαντητική επιστολή της [...].

⁴⁸ Συγκεκριμένα, στην [...], βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. [...] και [...] επιστολές της ΓΔΑ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. [...] απαντητική επιστολή.

14. [...] ⁴⁹, [...] ⁵⁰. [...] ⁵¹ [...].

V. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

V.1 Οι ελεγχόμενες

V.1.1 Τράπεζα Πειραιώς Ανώνυμος Εταιρεία

15. Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916 και η έδρα της βρίσκεται στον Δήμο Αθηναίων. Ανήκει στον Όμιλο Πειραιώς με μητρική εταιρία την «Πειραιώς Financial Holdings A.E.», η οποία είναι χρηματοδοτική εταιρεία συμμετοχών. Η δραστηριοποίηση του Ομίλου είναι κυρίως στην Ελλάδα αλλά επεκτείνεται και εκτός ορίων εθνικής επικράτειας και συγκεκριμένα στις χώρες Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Ουκρανία, Κύπρο, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιρλανδία και Αίγυπτο ⁵². Η Τράπεζα Πειραιώς παρέχει χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες [...] καταστήματα ⁵³ και [...] ATM στην Ελλάδα ⁵⁴.

V.1.1.1 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α. Ε.

16. Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1841, με έδρα στο Δήμο Αθηναίων. Δραστηριοποιείται στην Ελλάδα με [...] καταστήματα και [...] ATM ⁵⁵ και στο εξωτερικό, συγκεκριμένα σε Κύπρο, Β. Μακεδονία, Βουλγαρία και Αίγυπτο, παρέχει όλες τις τραπεζικές, επενδυτικές και γενικότερα χρηματοπιστωτικές εργασίες που επιτρέπονται σε πιστωτικά ιδρύματα από την ισχύουσα, κάθε φορά, ελληνική, κοινοτική και αλλοδαπή νομοθεσία ⁵⁶.

V.1.1.2 Άλφα Τράπεζα Ανώνυμη Εταιρεία

17. Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 και η έδρα της βρίσκεται στο Δήμο Αθηναίων. Ο Όμιλος Alpha Bank δραστηριοποιείται στον χρηματοοικονομικό τομέα στην Ελλάδα, προσφέροντας χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες στην εγχώρια και τη διεθνή αγορά, με παρουσία στην Κύπρο, τη Ρουμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λουξεμβούργο. Στην Ελλάδα, το Δίκτυο της Alpha αριθμεί [...] Καταστήματα ⁵⁷ και [...] ⁵⁸ ATM.

V.1.1.3 Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία

18. Η Eurobank εδρεύει στον Δήμο Αθηναίων. Ο Όμιλος Eurobank ⁵⁹, αποτελούμενος από την τράπεζα Eurobank και τις θυγατρικές της, είναι ένας χρηματοοικονομικός οργανισμός με παρουσία σε 6 χώρες και συγκεκριμένα σε Ελλάδα, Κύπρο, Λουξεμβούργο, Σερβία, Βουλγαρία και Ηνωμένο

⁴⁹ [...].

⁵⁰ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 4624/27.5.2020 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και την απαντητική επιστολή του [...] με αριθ. πρωτ. 5551/18.6.2020.

⁵¹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 687/23.1.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της ΓΔΑ και την απαντητική επιστολή του [...] με αριθ. πρωτ. 1156/3.2.2023.

⁵² Βλ. Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2022 του Ομίλου. Επιπλέον, αναφέρεται ότι το [...] % των καθαρών εσόδων του Ομίλου προέρχεται από την Ελλάδα.

⁵³ Βλ. και ιστοσελίδα της τράπεζας www.piraeusholdings.gr.

⁵⁴ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5478/6.7.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁵⁵ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4674/9.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁵⁶ Βλ. ιστοσελίδα της τράπεζας www.nbg.gr

⁵⁷ Βλ. ιστοσελίδα της τράπεζας www.alpha.gr.

⁵⁸ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4788/14.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁵⁹ Η μητρική εταιρία του Ομίλου Eurobank είναι η Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε.

Βασίλειο. Το Δίκτυο της Eurobank στην Ελλάδα αριθμεί περί τα [...] Καταστήματα⁶⁰ και [...] ATM⁶¹.

V.1.1.4 Attica Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία

19. Η Attica Bank ιδρύθηκε το 1925, με έδρα στον Δήμο Αθηναίων και δραστηριοποιείται κυρίως στον χρηματοοικονομικό τομέα παρέχοντας χρηματοοικονομικές υπηρεσίες σε ιδιώτες και επιχειρήσεις. Ο Όμιλος της Attica Bank, εκτός από την μητρική εταιρεία, περιλαμβάνει μία θυγατρική και μία συγγενή εταιρεία, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Η Τράπεζα διαθέτει [...] καταστήματα εκ των οποίων [...] καταστήματα λιανικής τραπεζικής και [...] επιχειρηματικά κέντρα⁶², καθώς και [...] ATM⁶³.

V.1.1.5 Η HSBC Continental Europe

20. Η HSBC Continental Europe, Greece λειτουργούσε στην Ελλάδα ως υποκατάστημα της εδρεύουσας στην Γαλλία τράπεζας HSBC Continental Europe (εφεξής και «HSBC» ή «η Τράπεζα»). Η Τράπεζα υπέγραψε τον Μάιο του 2022 δεσμευτική σύμβαση πώλησης και αγοράς των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του υποκαταστήματός της στην Ελλάδα με το πιστωτικό ίδρυμα Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε.⁶⁴, με την συναλλαγή να ολοκληρώνεται στις 28.7.2023. Από την ανωτέρω ημερομηνία και εντεύθεν, το εν λόγω υποκατάστημα της Τράπεζας διενεργεί μόνο ειδικές (διοικητικής, λογιστικής και φορολογικής φύσεως) εργασίες που απαιτούνται για την τακτοποίηση των εκκρεμοτήτων που απορρέουν από την παύση των τραπεζικών εργασιών του στην Ελλάδα. Την εποχή της λειτουργίας της με υποκατάστημα στην Ελλάδα, η HSBC παρείχε χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες με περιορισμένο δίκτυο λίγων φυσικών καταστημάτων και ATM στην Ελλάδα (κατ' ανώτατο 15 "on-site" και 11 "off-site" ATM)⁶⁵. Επιπλέον, ήταν μέλος της ΕΕΤ και μέλος και μέτοχος της ΔΙΑΣ. Τον Μάιο του 2023, η HSBC διέθετε [...] ATM⁶⁶.

V.1.1.6 Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών

21. Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών είναι ο φορέας εκπροσώπησης των ελληνικών και ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα. Η ΕΕΤ ιδρύθηκε το 1928 και είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η έδρα της βρίσκεται στο Δήμο Αθηναίων και σήμερα αριθμεί 20 τράπεζες-μέλη, 10 τακτικά⁶⁷ και 10 συνδεδεμένα⁶⁸.

⁶⁰ Βλ. σχετ. την ιστοσελίδα της τράπεζας www.eurobank.gr.

⁶¹ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4677/12.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁶² Βλ. την ιστοσελίδα της τράπεζας, www.atticabank.gr

⁶³ Αφορά τον αριθμό των ATMs στο τέλος του 2022, Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4735/13.6.2023 επιστολή της τράπεζας.

⁶⁴ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 3053153/26.9.2023 ανακοίνωση ΓΕΜΗ.

⁶⁵ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4068/23.5.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της HSBC CONTINENTAL EUROPE, GREECE προς την ΓΔΑ.

⁶⁶ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4068/23.05.2023 επιστολή της HSBC, ερ. 11

⁶⁷ Συγκεκριμένα τα τακτικά μέλη της Ένωσης είναι: Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε., Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε., Alpha Bank, Τράπεζα Eurobank Α.Ε., Attica Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία, Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε., Optima Bank Α.Ε., Aegean Baltic Bank (ABB), Citibank Europe PLC, Vivabank Α.Ε.

⁶⁸ Συγκεκριμένα τα συνδεδεμένα μέλη της Ένωσης είναι: Bank of America Europe Designated Activity Company, Athens Branch, Deutsche Bank AG, Πειραιώς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις MAE, Εθνική Leasing Α.Ε. – Χρηματοδοτικές Μισθώσεις, Alpha Leasing – Χρηματοδοτικές Μισθώσεις, Eurobank – Χρηματοδοτικές Μισθώσεις, Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος, ProCredit Bank, tbi bank και ΤΜΕΔΕ Microfinance Solutions.

VI. Η «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»

22. Η VIVA εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής, οδός Αμαρουσίου- Χαλανδρίου 18-20. Η VIVA ιδρύθηκε το 2010 και τροποποίησε την επωνυμία της από «HELLAS PAY ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» σε «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» το 2012.
23. Η VIVA ανήκει στον Όμιλο VIVA WALLET⁶⁹, ο οποίος σήμερα αποτελείται από τη μητρική εταιρεία συμμετοχών «Viva Wallet Holdings Development of Software SA» και τις κατά 100% θυγατρικές Vivabank Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία (τραπεζικές υπηρεσίες), Viva Wallet.com Ltd (με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο), καθώς και την καταγγέλλουσα⁷⁰.
24. Η VIVA δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών πληρωμών⁷¹. Η VIVA, όπως αναφέρεται στην καταγγελία, λειτουργεί ως αδειοδοτημένο Ίδρυμα Ηλεκτρονικού Χρήματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4021/2011 και δυνάμει άδειας που της χορηγήθηκε με την υπ' αριθ. 121/6/30.10.2014 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν. 4021/2011, καταλαμβάνει και το σύνολο των δραστηριοτήτων Ιδρύματος Πληρωμών του Ν. 4537/2018 (πρώην Ν. 3862/2010) (χωρίς να απαιτείται ξεχωριστή προς το σκοπό αυτό άδεια), τις οποίες η VIVA ασκεί ήδη από το 2011 δυνάμει της σχετικής, απαιτούμενης κατά τη διάταξη του άρθρου 10 του Ν. 3862/2010, άδειας που είχε λάβει με τις υπ' αριθ. 11/6/14.06.2011 και 23/21.11.2011 αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος (για την παροχή των υπηρεσιών πληρωμών που αναφέρονται στις περιπτώσεις α, γ, ε, στ και ζ της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 3862/10)⁷².
25. Η VIVA αποτελεί, επίσης, πάροχο υπηρεσιών πληρωμών προσβάσιμο από το Σύστημα Πληρωμών ΔΙΑΣ, ωστόσο όχι από το σύνολο των εργαλείων πληρωμών. Η VIVA δραστηριοποιείται στις ακόλουθες χώρες: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ισπανία, Κύπρο, Ρουμανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Πορτογαλία, Πολωνία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Λετονία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Νορβηγία, Σλοβακία, Σλοβενία και Κροατία. Στις χώρες Βέλγιο, Κύπρο, Ιταλία, Ρουμανία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία και Ισπανία, δραστηριοποιείται σήμερα μέσω υποκαταστημάτων.

⁶⁹ Σύμφωνα με τις Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις 2022, η JP Morgan κατέχει πλέον θέση στο μετοχικό κεφαλαίο της εταιρείας με ποσοστό συμμετοχής 48,5%. Συγκεκριμένα, στις 16 Δεκεμβρίου 2022 ανακοινώθηκε ότι η συναλλαγή με την JP Morgan που είχε υπογραφεί νωρίτερα εντός του έτους, στις 24 Ιανουαρίου 2022, ολοκληρώθηκε.

⁷⁰ Βλ. Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις 2022 του Ομίλου.

⁷¹ Βλ. σχετ. τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρίας για την χρήση του 2022 αλλά για παλαιότερες χρήσεις, όπως ενδεικτικά του 2018. Αντιστοίχως τη δραστηριοποίηση της καταγγέλλουσας στις υπηρεσίες πληρωμών αναφέρει και ο [...].

⁷² Η εν λόγω άδεια της VIVA ως Ιδρύματος Ηλεκτρονικού Χρήματος ανανεώθηκε, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Οδηγία 2015/2366/ΕΕ (στο πλαίσιο διαδικασίας επαναδειοδότησης της εταιρείας μας) δυνάμει της υπ' αριθμ. 280/23.07.2018 απόφασης της ως άνω Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία χορηγήθηκε «άδεια λειτουργίας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος προκειμένου να ασκεί τις δυνατότητες έκδοσης, διανομής και εξαργύρωσης ηλεκτρονικού χρήματος του Ν. 4021/2011 και της ΠΕΕ 33/2013 και να παρέχει τις υπηρεσίες πληρωμών των στοιχείων α, β, γ, ε, και στ της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 4537/2018».

VII. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

VII.1 Εισαγωγή

26. Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμες ή δυνάμενες να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους⁷³.
27. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι κατά πάγια ενωσιακή νομολογία και πρακτική όταν οι κρινόμενες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, δεν απαιτείται η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ⁷⁴. Συναφώς, δεν απαιτείται, κατ' αρχήν, για τη διαπίστωση παράβασης ειδική οικονομική ανάλυση για τις συνθήκες της οικείας αγοράς, ούτε και για τον προσδιορισμό αυτής⁷⁵. Η αρχή αυτή μπορεί να εφαρμοστεί αναλογικά και στην περίπτωση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011. Συναφώς, έχει κριθεί ότι δεν είναι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού που επιλέγει κάθε φορά «κατ' αυθαίρετο» τρόπο τη σχετική αγορά προϊόντων, αλλά οι ίδιες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις που επικεντρώνουν την αντί-ανταγωνιστική τους συμπεριφορά σε ορισμένο/-α προϊόν/τα (καθορίζοντας έτσι και το εύρος της σχετικής έρευνας)^{76,77}. Ως εκ τούτου, τα εμπλεκόμενα μέρη (συμπεριλαμβανομένης, εν προκειμένω και της ΕΕΤ), συμπράττοντας και επικεντρώνοντας την συμπεριφορά τους σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, οδηγούν σε συγκεκριμένο καθορισμό του εύρους της σχετικής αγοράς στις πρακτικές της παρούσας, οι οποίες αφορούν σε εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού. Συνεπώς, στην ανάλυση που ακολουθεί, η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στις περιπτώσεις των εξ αντικειμένου παραβατικών συμπεριφορών παρέλκει, δεδομένου ότι δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη νομική αξιολόγησή τους.
28. Αντιθέτως, σε ό,τι αφορά πρακτικές για τις οποίες κρίνεται ότι παραβιάζουν εξ αποτελέσματος τα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 της ΣΛΕΕ κρίνεται σκόπιμη η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς την οποία αφορά η παράβαση. Αναλυτικότερα, ενώ οι συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού θεωρούνται από τη φύση τους ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, για να θεωρηθεί ότι μία συμφωνία παράγει αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, πρέπει να επηρεάζει τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορούν ευλόγως να αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη σχετική αγορά όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία ή την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών.

⁷³ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού», Επίσημη εφημερίδα («ΕΕ») αριθ. C 372 της 09/12/1997. Στη σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνονται το προϊόν (ή προϊόντα) που αφορούν στην υπό εξέταση υπόθεση, καθώς και όλα τα προϊόντα που είναι υποκατάστατά τους είτε από πλευράς ζήτησης είτε από πλευράς προσφοράς και των οποίων η διαθεσιμότητα (ή δυνητική διαθεσιμότητα) εμποδίζει τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις να αυξήσουν επικερδώς την τιμή τους κατά ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα.

⁷⁴ Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου T-38/02 *Groupe Danone κατά Επιτροπής*, σκ. 99, και T-48/02 *Brouwerij Haacht NV κατά Επιτροπής*, σκ. 58 (καθώς και στη σχετική νομολογία που παραπέμπουν).

⁷⁵ Βλ. Απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4.

⁷⁶ Βλ. Απόφαση T-71/03, *Tokai Carbon κατά Επιτροπής*, σκ. 90.

⁷⁷ Βλ. και Faull & Nikpay «The EU Law of Competition», 3^η έκδοση, παρ. 8.453.

Ως εκ τούτου, για την ανάλυση των περιοριστικών αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας πρέπει κατά κανόνα να ορισθεί η σχετική αγορά⁷⁸.

VII.2 Σχετικές αγορές προϊόντων

29. Κατωτέρω αρχικώς παρατίθεται η ανάλυση οριοθέτησης σχετικής αγοράς ως προς την πρακτική που οδήγησε εκ του αποτελέσματος σε περιορισμό του ανταγωνισμού.
- *Υπηρεσίες εκτός δικτύου (off-us) ανάληψης μετρητών μέσω Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATM)*
30. Εν προκειμένω αντικείμενο συνεννόησης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένης της HSBC, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια της παρούσης⁷⁹, υπήρξε ο τρόπος της τιμολόγησης των συναλλαγών ανάληψης μετρητών μέσω των ATM σε κατόχους καρτών εκδοθεισών από τρίτα τραπεζικά ιδρύματα / παρόχους υπηρεσιών πληρωμών (ΠΥΠ) (off – us αναλήψεις).
31. Σύμφωνα με μελέτη/έρευνα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/ECB) το 2019⁸⁰, παρότι τα τελευταία χρόνια η χρήση μέσω πληρωμών χωρίς τη χρήση μετρητών έχει αυξηθεί στην ευρωζώνη, με διαφορετικό ρυθμό από χώρα σε χώρα, η χρήση των μετρητών παραμένει η πλέον διαδεδομένη μέθοδος πληρωμών στις χώρες της ευρωζώνης^{81,82}. Ως εκ τούτου, η ζήτηση για ανάληψη και χρήση μετρητών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα βαθμό ανελαστική. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το Ν. 4537/2018 ο οποίος ενσωματώνει στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2015/2366/ΕΕ (PSD II) σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, οι υπηρεσίες ανάληψης μετρητών από λογαριασμό πληρωμών φαίνεται να κατατάσσονται μεταξύ των επιμέρους υπηρεσιών πληρωμών⁸³. Ωστόσο, οι υπηρεσίες ανάληψης μετρητών σε σχέση με τις λοιπές υπηρεσίες πληρωμών, όπως εκείνες ορίζονται στο άρθρο 3 παρ. 4 του Ν. 4537/2018, δέον είναι όπως θεωρηθούν ότι συνιστούν διακριτές σχετικές αγορές υπηρεσιών, καθώς εκάστη υπηρεσία πληρωμών εξυπηρετεί διαφορετική ανάγκη του συναλλασσόμενου, όχι μόνο ως προς το μέσο αλλά και το είδος της πληρωμής. Ως εκ τούτου, εξ απόψεως υποκατάστασης ζήτησης, κρίνεται σκόπιμο όπως η υπηρεσία ανάληψης μετρητών ιδωθεί διακριτά από τις λοιπές υπηρεσίες πληρωμών⁸⁴.

⁷⁸ Βλ. σχετ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης» (2004/C 101/08) παρ. 24 επόμε.

⁷⁹ Βλ. Ενότητα VI.2.

⁸⁰ Η έρευνα διεξήχθη κατά την περίοδο Μαρτίου – Δεκεμβρίου 2019, με τη συλλογή 41.155 απαντήσεων σε 17 χώρες. Στην έρευνα συμπεριλήφθηκαν και 2.061 απαντήσεις από την Γερμανία και 22.103 απαντήσεις από την Ολλανδία που είχαν συλλεχθεί στο πλαίσιο μελετών των κεντρικών τραπεζών τους κατά το 2017 και 2019 αντίστοιχα.

⁸¹ Σημειώνεται ότι η χρήση αυτών των μέσων ενισχύθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όμως δεν είναι ακόμα σαφές κατά πόσο μπορεί να θεωρηθεί ως μία σταθερή και εδραιωμένη τάση.

⁸² Study on the payment attitudes of consumers in the euro-area (SPACE), ECB December 2020, πρόλογος σελ 4. «The survey results indicate that cash is still the most used retail payment instrument in the euro area, but cashless means of payment are increasing their share across euro area countries, albeit at varying speeds. The trend towards cashless payments seems to have accelerated during the pandemic, although the consolidation of this provisional finding is still uncertain».

⁸³ Βλ. άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 4537/2018 (ΦΕΚ Α 84/15.5.2018): «Για τους σκοπούς του παρόντος Μέρους ισχύουν οι εξής ορισμοί: [...] 3) “υπηρεσίες πληρωμών”: οι εξής επιχειρηματικές δραστηριότητες: [...] β) υπηρεσίες που επιτρέπουν τις αναλήψεις μετρητών από λογαριασμό πληρωμών, καθώς και όλες τις δραστηριότητες που απαιτούνται για την τήρηση λογαριασμού πληρωμών».

⁸⁴ Βλ. σχετ. και υπ' αριθ. 787/2022 Απόφαση ΕΑ-ΟΠΑΠ.

32. Η δε διάκριση των υπηρεσιών αναλήψεων σε σχέση με τις λοιπές υπηρεσίες πληρωμών κρίνεται βάσιμη και εξ' απόψεως υποκατάστασης προσφοράς, δεδομένου ότι η δραστηριοποίηση εκάστου παρόχου υπηρεσιών πληρωμών, ως εκείνος ορίζεται στο άρθρο 1 του Ν. 4537/2018⁸⁵ σε όλα τα επιμέρους είδη υπηρεσιών πληρωμών δεν είναι εύκολη ή άμεση. Τούτο διότι για εκάστη εκ των υπηρεσιών πληρωμών υφίστανται ξεχωριστές νομικές προϋποθέσεις αδειοδότησης και κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ τίθενται και διαφορετικές τεχνικές και τεχνολογικές απαιτήσεις, όπως η πρόσβαση σε συστήματα πληρωμών, ο τεχνολογικός εξοπλισμός, τα συστήματα ασφαλείας, η συνεργασία με πιστωτικά ιδρύματα για τη δρομολόγηση πληρωμών και δίκτυο αντιπροσώπων^{86,87}.
33. Περαιτέρω, και ως προς την υποκατάσταση προσφοράς σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών ανάληψης μετρητών, σημειώνεται ότι η εν λόγω υπηρεσία παρέχεται μεν κατά κανόνα διαμέσου των ATM, ωστόσο δύναται να παρασχεθεί τόσο στο πλαίσιο συναλλαγών εντός καταστημάτων τραπεζών ή άλλων φυσικών σημείων⁸⁸. Δεδομένης όμως της διαφοροποίησης τόσο στο είδος της εξυπηρέτησης, π.χ. εντός των καταστημάτων των τραπεζών διεκπεραιώνονται συναλλαγές αναλήψεων από λογαριασμούς καταθέσεων που τηρούνται στην ίδια και μόνο τράπεζα (*on-us* αναλήψεις) όσο και του τρόπου αυτής, αφού τα ATM παρέχουν υπηρεσίες *self service* σε 24ωρη βάση και σε ελάχιστο χρόνο, κρίνεται σκόπιμη η διάκριση των παρεχόμενων μέσω δικτύου ATM υπηρεσιών αναλήψεων μετρητών.
34. Επιπλέον, και εντός αυτής καθεαυτής της υπηρεσίας αναλήψεων μετρητών από ATM, δέον είναι όπως διακριθούν οι υπηρεσίες ανάληψης από ATM κατά τις οποίες εκδότης κάρτας και πάροχος ATM ταυτίζονται (*on-us* αναλήψεις) από τις υπηρεσίες ανάληψης κατά τις οποίες τα εν λόγω μέρη δεν ταυτίζονται (*off-us* αναλήψεις). Τούτο διότι αφενός η παροχή υπηρεσιών *off-us* αναλήψεων απαιτεί τη διασυνδεσιμότητα μεταξύ των παρόχων μέσω πλατφορμών διεκπεραίωσης και εκκαθάρισης συναλλαγών, όπως η ΔΙΑΣ ή/και τα διεθνή σχήματα καρτών, π.χ. Visa, Mastercard, και αφετέρου υφίσταται σημαντική τιμολογιακή απόκλιση μεταξύ των δύο κατηγοριών αναλήψεων, δεδομένου ότι οι *on us* αναλήψεις μετρητών παρέχονται από το σύνολο των εμπλεκόμενων μερών με μηδενική χρέωση.

⁸⁵ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εν λόγω άρθρο πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών δύνανται να είναι πιστωτικά ιδρύματα περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους, ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, γραφεία ταχυδρομικών επιταγών, ιδρύματα πληρωμών, καθώς και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες όταν δεν ενεργούν με την ιδιότητά τους ως νομισματικών ή άλλων δημόσιων αρχών και το Ελληνικό Δημόσιο και τα άλλα κράτη μέλη ή οι περιφερειακές ή τοπικές αρχές τους όταν δεν ενεργούν με την ιδιότητά τους ως δημόσιων αρχών.

⁸⁶ Βλ. σχετ. και υπ' αριθ. 787/2022 Απόφαση ΕΑ-ΟΠΑΠ.

⁸⁷ Ως προς τη διάκριση της αγοράς αναλήψεων βλ. και σχετ. Απόφαση της Ιταλικής Αρχής Ανταγωνισμού I849/BANCOMAT-PRELIEVI CONTANTI.

⁸⁸ Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. πρωτ. 7328/1.8.2022 απάντηση της [...] στην οποία αναφέρεται: «Απ' όσο γνωρίζουμε, σχετική δυνατότητα παρέχεται από άλλον ΠΥΠ [εν. πάροχο υπηρεσιών πληρωμών] μέσω των POS αλυσίδας *supermarket*». Επίσης στην υπ' αριθ. πρωτ. 8176/8.9.2022 επιστολή η [...] αναφέρει: «Επιπλέον, σήμερα παρέχεται η δυνατότητα στους καταναλωτές να κάνουν ανάληψη μετρητών από τους εμπόρους μέσω του POS. Ωστόσο, η σχετική δραστηριότητα δεν έχει αναπτυχθεί σε μεγάλη κλίμακα». Η [...] στην υπ' αριθ. πρωτ. 7983/1.9.2022 επιστολή της διευκρινίζει σχετικά: «Επίσης, την υπηρεσία ανάληψης μετρητών παρέχει η εταιρεία *viafintech* η οποία συνεργάζεται με αλυσίδα *super market*. Τέλος, εκτός των αναλήψεων μετρητών από ATM, παρέχεται από τους Διεθνείς Οργανισμούς Πληρωμών, η υβριδική υπηρεσία *Cashback* μέσω της οποίας είναι δυνατή η ανάληψη μετρητών από σημεία λιανικού εμπορίου όπως *supermarket*. Ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρήση της υπηρεσίας ορίζεται ότι κατά την ανάληψη μετρητών πρέπει ταυτόχρονα να πραγματοποιηθεί και συναλλαγή αγοράς στον αντίστοιχο έμπορο. Δεν δύναται δηλαδή να πραγματοποιηθεί μόνο ανάληψη μετρητών». Από την πλευρά της η [...] επισημαίνει στην υπ' αριθ. πρωτ. 8057/5.9.2022 υποβολή στοιχείων: «Στην Ελληνική Επικράτεια, εκτός του Δικτύου καταστημάτων [...] και [...] ATMs, υπάρχει και η δυνατότητα ανάληψης μετρητών από το συνεργαζόμενο με την [...]».

35. Ειδικότερα και ως προς τις *off-us* αναλήψεις με κάρτες εκδοθείσες από παρόχους υπηρεσιών πληρωμών του εξωτερικού, σημειώνεται ότι παρέχεται η δυνατότητα στους χρήστες καρτών του εξωτερικού πραγματοποίησης συναλλαγών αναλήψεων με απευθείας μετατροπή νομίσματος κατά την χρέωση του λογαριασμού του στο νόμισμα χρέωσης του πελάτη (Dynamic Currency Conversion – DCC). Δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση η υπηρεσία ανάληψης δεν παρέχεται ούτε τιμολογείται αυτοτελώς αλλά σε συνδυασμό με την υπηρεσία μετατροπής νομίσματος και μάλιστα με τιμή σημαντικά διαφοροποιημένη από την τιμή των λοιπών *off-us* αναλήψεων, κρίνεται σκόπιμο όπως η εν λόγω κατηγορία αναλήψεων δεν περιληφθεί στο σύνολο των συναλλαγών *off-us* ανάληψης μετρητών αλλά ιδωθεί ξεχωριστά.
36. Ενόψει των ανωτέρω, και λαμβάνοντας υπόψη τις συναλλαγές τις οποίες και αφορά η υπό κρίση πρακτική επί του τρόπου τιμολόγησης των *off-us* συναλλαγών ανάληψης μετρητών, η σχετική αγορά προϊόντος είναι η παροχή υπηρεσιών *off-us* αναλήψεων μετρητών από ΑΤΜ εξαιρουμένων των συναλλαγών ανάληψης μετρητών μέσω της υπηρεσίας DCC.
37. Στο συγκεκριμένο σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι το ζήτημα της ένταξης των υπηρεσιών αναλήψεων είτε μεταξύ των υπηρεσιών αποδοχής καρτών μέσω ΑΤΜ⁸⁹ είτε μεταξύ των υπηρεσιών πληρωμών, δύναται να μείνει ανοιχτό για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, καθώς σύμφωνα με την ανωτέρω ανάλυση, οι υπηρεσίες ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ εξαιρουμένων των συναλλαγών ανάληψης μετρητών μέσω της υπηρεσίας DCC αποτελούν σε κάθε περίπτωση διακριτή σχετική αγορά υπηρεσιών.

VII.3 Σχετική γεωγραφική αγορά

38. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα και τις υπηρεσίες τους υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού⁹⁰.
39. Στην παρούσα υπόθεση και με βάση τα ανωτέρω αναλυθέντα ως προς τη σχετική αγορά που αφορά η υπό κρίση πρακτική, ως σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται η ελληνική επικράτεια.
40. Τούτο διότι αφενός τα εμπλεκόμενα μέρη δραστηριοποιούνται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας και αφετέρου η πρακτική των μερών αφορά στο σύνολο της χώρας, καθώς το αντικείμενο των συνεννοήσεων που έλαβαν χώρα αφορούσαν σε πρακτική εφαρμοστέα σε εθνικό επίπεδο.

VIII. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

VIII.1 Εφαρμοστές διατάξεις

41. Βάσει του άρθρου 29α του Ν. 3959/2011, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα της ΕΑ να θεσπίσει με απόφασή της διαδικασία διευθέτησης διαφορών με τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που παραδέχονται την αποδιδόμενη σε αυτούς παράβαση των άρθρων 1, 1Α και 2 του Ν. 3959/2011 ή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, καθώς και βάσει του άρθρου 14 παρ. 2 περ. ιδ (εε) του Ν. 3959/2011, εκδόθηκε από την ΕΑ η υπ' αριθ. 790/2022 απόφαση με τίτλο «Όροι, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις απαγορευμένων συμπράξεων, πρόσκλησης

⁸⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση Ε.Επ. Μ.7947-BANCO SANTANDER TOTTA/BANIF.

⁹⁰ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού», Επίσημη εφημερίδα («ΕΕ») αριθ. C 372 της 09/12/1997, σκ. 8.

σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωσης μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών και περιπτώσεων κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης κατά παράβαση των άρθρων 1, 1Α και 2 του ν. 3959/2011, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4886/2022 και ισχύει ή/και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ» (εφεξής «Ανακοίνωση για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών»).

42. Σκοπός της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών (εφεξής και «ΔΔΔ»), όπως ορίζεται και στην ως άνω απόφαση, είναι η απλοποίηση και επιτάχυνση της διοικητικής διαδικασίας έκδοσης αποφάσεων από την ΕΑ για παραβάσεις των άρθρων 1, 1Α και 2 του Ν. 3959/2011 ή/και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, καθώς και ο περιορισμός του αριθμού των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων της ΕΑ ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών⁹¹, προκειμένου να παρασχεθεί στην ΕΑ η δυνατότητα να εξετάζει περισσότερες υποθέσεις με τους ίδιους πόρους και με λιγότερη διοικητική επιβάρυνση, να αυξάνει, έτσι, τον αποτρεπτικό χαρακτήρα της δράσης της και να ενισχύει, συγχρόνως, τον ανταγωνισμό στην ελληνική οικονομία και το ενδιαφέρον των πολιτών για την αποτελεσματική και έγκαιρη τιμωρία των παραβατών. Στο πλαίσιο αυτό, στις επιχειρήσεις που συμβάλλουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της ΕΑ⁹² μπορεί να επιβάλλονται μειωμένα πρόστιμα υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που αναλύονται κατωτέρω⁹³. Η συμβολή αυτή λαμβάνει τη μορφή της ειλικρινούς, ανέκκλητης και ανεπιφύλακτης παραδοχής από μέρους της εμπλεκόμενης επιχείρησης της αποδιδόμενης σε αυτή συμμετοχής στην παράβαση και της σχετικής ευθύνης της, καθώς και της παραίτησής της από την άσκηση συγκεκριμένων δικονομικών δικαιωμάτων και δικαιολογεί μείωση του προστίμου που επιβάλλεται από την ΕΑ⁹⁴.
43. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ΔΔΔ οι επιχειρήσεις για τις οποίες διεξάγονται έρευνες για συμμετοχή σε απαγορευμένη σύμπραξη (οριζόντια καρτελική σύμπραξη ή κάθετη σύμπραξη) ή για πρόσκληση σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωση μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών ή για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και σε βάρος των οποίων έχουν συλλεχθεί αποδεικτικά στοιχεία και έχει/-ουν στοιχειοθετηθεί παράβαση/-σεις του άρθρου 1 ή/και του άρθρου 1Α ή/και του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 και 102 ΣΛΕΕ, αναγνωρίζουν ανεπιφύλακτα τη συμμετοχή τους

⁹¹ Βλ. Τ-456/10, *Timab κ.ά. κατά Επιτροπής*, σκ. 60.

⁹² Βλ. *Timab κ.ά. κατά Επιτροπής*, σκ. 65.

⁹³ Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογείται, εάν η συμπεριφορά της επιχείρησης διευκόλυνε την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της παράβασης και, ενδεχομένως, την παύση της (βλ. ΔΕΚ C- 297/98 P, *SCA Holding κατά Επιτροπής*, σκ. 36, ΔΕΚ C- 328/05 P, *SGL Carbon κατά Επιτροπής*, σκ. 83, και ΠΕΚ 311/94, *BPB de Eendracht κατά Επιτροπής*, σκ. 325). Μείωση του προστίμου δικαιολογείται επίσης και στην περίπτωση που επιχείρηση συνδράμει την Επιτροπή στην ευκολότερη διαπίστωση του υποστατού της παράβασης, ιδίως με την εκ μέρους της επιχείρησης αναγνώριση της συμμετοχής της στην παράβαση ή με την μη αμφισβήτηση των πραγματικών ισχυρισμών επί των οποίων θεμελιώνεται η παράβαση (βλ. ΔΕΚ C-298/98 P, *Finnboard κατά Επιτροπής*, σκ. 56, 59 και 60, C-57/02 P, *Acerinox κατά Επιτροπής*, σκ. 88). Βλ. επίσης ΕΑ 526/2011, σκ. 2, και Ανακοίνωση ΕΑ-Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/1977, παρ. 15.

⁹⁴ Η μείωση του προστίμου δικαιολογείται ενόψει της συνεργασίας της εμπλεκόμενης επιχείρησης υπό την παραπάνω έννοια. Η ΕΑ, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή με αποκλειστική αρμοδιότητα την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού με την έκδοση εκτελεστών αποφάσεων που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, δε διαπραγματεύεται με τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις το ζήτημα της ύπαρξης της παράβασης και της επιβολής της κατάλληλης κύρωσης. Βλ. και Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2008 C 167/1), παρ. 2.

στην/-ις παράβαση/-σεις και την ευθύνη τους από αυτή/-ές και παραιτούνται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από το δικαίωμά τους να λάβουν πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης κατά τη συζήτηση ενώπιον της ΕΑ^{95,96}.

44. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση διαπίστωσης παράβασης από την ΕΑ κατά το άρθρο 29α τελευταίο εδάφιο του Ν. 3959/2011 σε συνδυασμό με τα άρθρα 25 παρ. 1 και 25B⁹⁷ του ίδιου νόμου εκδίδεται κατ' απλοποιημένη διαδικασία, αφού έχουν ληφθεί υπόψη οι ισχυρισμοί, νομικοί και πραγματικοί, και οι θέσεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, όπως υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της ΔΔΔ. Με την ίδια απόφαση προβλέπεται η επιβολή προστίμου⁹⁸ στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, κατά τα άρθρα 25 παρ. 1 και 25B του Ν. 3959/2011 και σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ – Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, μειωμένου κατά ποσοστό 15% λόγω υπαγωγής της υπόθεσης στην ΔΔΔ.

VIII.2 Υπαγωγή στην παρούσα υπόθεση

VIII.2.1 Εκκίνηση διαδικασίας διευθέτησης - Εκτίμηση της ΕΑ

45. Με βάση το ως άνω θεσμικό πλαίσιο και σε συνέχεια των μέτρων έρευνας της Υπηρεσίας που έχουν περιγραφεί ανωτέρω, και καθώς η έρευνα της ΓΔΑ είχε φτάσει σε ώριμο στάδιο, η εταιρία HSBC, για την οποία είχε συλλεχθεί επαρκές αποδεικτικό υλικό από το οποίο προέκυπτε με σαφήνεια παραβατική συμπεριφορά μέσω του υποκαταστήματός της στην Ελλάδα, εκδήλωσε εγγράφως το ενδιαφέρον της για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής της στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών και κατέθεσε σχετικό αίτημα, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στις παρ. 14 επ. της Ανακοίνωσης για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών. Το αίτημα της HSBC υπεβλήθη μετά την έκδοση της προαναφερθείσας Απόφασης ΕΑ 838/2023, σε συνέχεια των Προτάσεων Διευθέτησης Διαφοράς των εταιριών με τις επωνυμίες «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», καθώς και της «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ»⁹⁹.
46. Σε συνέχεια του εν λόγω αιτήματος, η Ολομέλεια της ΕΑ σε συνεδρίασή της στις 20.03.2024¹⁰⁰, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ανωτέρω, έκρινε ομόφωνα ότι η υπό κρίση υπόθεση είναι πρόσφορη και μπορεί να υπαχθεί στη διαδικασία διευθέτησης, καθώς πληροί τα κριτήρια υπαγωγής σε αυτή¹⁰¹.

⁹⁵ Βλ. άρθρο 14 παρ. 2 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 1790/21.3.2023) (εφεξής ΚΛΔ ΕΑ).

⁹⁶ Βλ. αναλυτικά Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2008 C 167/1).

⁹⁷ Η παρ. 1 του άρθρου 25 του Ν. 3959/2011 προβλέπει τις κυρώσεις, πέραν της επιβολής προστίμου, που δύναται να επιβάλει η ΕΑ σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης των άρθρων 1 και 2 του ίδιου νόμου και 101 και 102 της ΣΛΕΕ και το άρθρο 25B προβλέπει, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια υπολογισμού του προστίμου και το ανώτατο όριο αυτού. Οι εν λόγω διατάξεις τυγχάνουν εφαρμογής και σε περίπτωση υπαγωγής μίας υπόθεσης στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών.

⁹⁸ Η ΕΑ δύναται στο πλαίσιο της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών να επιβάλει κατά τη διακριτική της ευχέρεια και τις λοιπές προβλεπόμενες στο άρθρο 25 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 κυρώσεις.

⁹⁹ [...].

¹⁰⁰ Βλ. εξουσιοδότηση από την Ολομέλεια της ΕΑ (αρ. πρακτικού συνεδρίασης 18/20.3.2024).

¹⁰¹ Βλ. Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, ενότητα II, παρ. 6-9 και 31.

47. Στη συνέχεια, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 32 της Ανακοίνωσης για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, ο Εισηγητής ενημέρωσε το ενδιαφερόμενο μέρος με σχετική κλήτευση¹⁰², στην οποία προσδιοριζόταν η ημερομηνία έναρξης των διμερών συσκέψεων με αυτό.

VIII.2.2 Διμερείς συσκέψεις

48. Κατόπιν της κατά τα ανωτέρω εκδήλωσης ενδιαφέροντος του εμπλεκόμενου μέρους για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής του στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, έλαβαν χώρα διμερείς συσκέψεις εντός τριμήνου από την έναρξή τους, σύμφωνα με το Παράρτημα της υπ' αριθ. 790/2022 Απόφασης ΕΑ, και συγκεκριμένα [...]. Κατά τις διμερείς συσκέψεις για τη διευθέτηση της υπόθεσης, το ενδιαφερόμενο μέρος ενημερώθηκε από τον Εισηγητή σχετικά με τα σημαντικότερα στοιχεία της υπόθεσης, κατά τα αναφερόμενα στην παρ. 20 της Ανακοίνωσης για τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών περιλαμβανομένου του υπολογισμού του εύρους του προστίμου¹⁰³. Κατά τη διάρκεια των διμερών συσκέψεων, το εμπλεκόμενο μέρος γνωστοποίησε και ανέπτυξε επαρκώς τους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς του και τις απόψεις του επί της αποδιδόμενης σε αυτό παράβασης, οι οποίοι αξιολογήθηκαν από τον Εισηγητή και, όπου κρίθηκε απαραίτητο, ελήφθησαν υπόψη.

VIII.2.3 Υποβολή προτάσεων διευθέτησης διαφοράς

49. Με το πέρας των ως άνω διμερών συσκέψεων και καθώς διαπιστώθηκε από τον Εισηγητή και το ενδιαφερόμενο μέρος ότι έχει επέλθει επαρκής βαθμός συναντίληψης αναφορικά με τα πραγματικά περιστατικά, το νομικό τους χαρακτηρισμό, τη βαρύτητα και τη χρονική διάρκεια της παράβασης, το βαθμό απόδειξης των αιτιάσεων βάσει των αποδεικτικών στοιχείων και τον υπολογισμό του εύρους του προστίμου για την ενδιαφερόμενη εταιρία, υπεβλήθη, μετά από πρόσκληση του Εισηγητή¹⁰⁴, Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς (εφεξής και «ΠΔΔ») από την HSBC¹⁰⁵.
50. Η ΠΔΔ του εμπλεκόμενου μέρους περιλαμβάνει τα προβλεπόμενα στην παρ. 27 της σχετικής Ανακοίνωσης: **(α)** ανεπιφύλακτη παραδοχή, με σαφείς όρους που δεν επιδέχονται παρερμηνεία, της συμμετοχής της επιχείρησης στην παράβαση των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, καθώς και της ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή, η οποία περιγράφεται συνοπτικά, όσον αφορά το αντικείμενό της, την ενδεχόμενη εφαρμογή της, τα κύρια πραγματικά περιστατικά, τον νομικό χαρακτηρισμό της, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της επιχείρησης, και τη διάρκεια της συμμετοχής της στην εν λόγω παράβαση, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων που διεξήχθησαν για τη διευθέτηση της διαφοράς, **(β)** αποδοχή του ανώτατου ύψους του προστίμου που μπορεί να επιβληθεί από την ΕΑ στο πλαίσιο της διαδικασίας διευθέτησης, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων, **(γ)** επιβεβαίωση από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση ότι έχει ενημερωθεί επαρκώς σχετικά με την αποδιδόμενη σε αυτή παράβαση και ότι της παρασχέθηκαν επαρκείς δυνατότητες να γνωστοποιήσει τους ισχυρισμούς, νομικούς και πραγματικούς, και τις απόψεις της επί αυτών, **(δ)** δήλωση παραίτησης της ενδιαφερόμενης επιχείρησης από το δικαίωμά της να λάβει περαιτέρω ή/ και πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης ενώπιον της ΕΑ, υπό την επιφύλαξη η Εισηγήση Διευθέτησης να

¹⁰² Βλ. [...].

¹⁰³ Ανακοίνωση ΕΑ της 07.07.2022 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων δυνάμει των άρθρων 25 και 25B του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

¹⁰⁴ [...].

¹⁰⁵ [...].

μην απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς ή η ΕΑ να μην αποδεχθεί με την απόφασή της την πρόταση αυτή, (ε) δήλωση παραίτησης από κάθε αμφισβήτηση της αρμοδιότητας της ΕΑ ή/και της εγκυρότητας της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιβολή σε βάρος της προστίμου στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών.

51. Η υποβολή της ΠΔΔ από το εμπλεκόμενο μέρος έγινε υπό την επιφύλαξη ότι το πρόστιμο που θα επιβληθεί από την ΕΑ σε αυτό δεν θα ξεπερνά το ανώτατο ποσό, το οποίο το μέρος έχει αποδεχθεί για την αποδιδόμενη σε αυτό παράβαση.
52. Η παράθεση των γεγονότων και η νομική αξιολόγηση που ακολουθεί θεμελιώνεται σε συσχέτιση, συνδυαστική ερμηνεία και συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης και λαμβάνει υπόψη της την ανεπιφύλακτη και ρητή παραδοχή από το εμπλεκόμενο μέρος που υπέβαλε ΠΔΔ των πραγματικών περιστατικών, του νομικού χαρακτηρισμού τους, της συμμετοχής του στην παράβαση που διαπιστώνεται και της ευθύνης του από την τέλεση της εν λόγω παράβασης.

ΙΧ. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΙΧ.1 Γενικό πλαίσιο

53. Εφαρμοστέο δίκαιο για την επί της ουσίας εξέταση της παρούσας υπόθεσης είναι ο Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α' 93). Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην ελληνική επικράτεια¹⁰⁶. Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της συγκεκριμένης διάταξης είναι: α) η ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων και β) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού. Αντίστοιχες είναι και οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ¹⁰⁷.
54. Το άρθρο 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 προβλέπει εξαίρεση από τον εν λόγω απαγορευτικό κανόνα για τις συμφωνίες οι οποίες: α) συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, β) εξασφαλίζουν συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, γ) δεν επιβάλλουν περιορισμούς που δεν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και δ) δεν παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων. Οι τέσσερις προαναφερόμενες προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σφαιρτικά προκειμένου να τύχει εφαρμογής η ατομική απαλλαγή που προβλέπουν οι ανωτέρω διατάξεις¹⁰⁸. Η επιχείρηση που διεκδικεί τη χορήγηση ατομικής απαλλαγής φέρει το βάρος να αποδείξει ότι πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις, με πειστικά

¹⁰⁶ Κατά την περιπτωσιολογία που παρατίθεται στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, η απαγόρευση της εν λόγω διάταξης καλύπτει ιδίως τις συμφωνίες εκείνες οι οποίες συνίστανται, μεταξύ άλλων στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής.

¹⁰⁷ Βλ. κατωτέρω Ενότητα «Τα κριτήρια των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ».

¹⁰⁸ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης (νυν άρθρο 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ) [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 42 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία¹⁰⁹. Οι ανωτέρω προϋποθέσεις εξαίρεσης ταυτίζονται με εκείνες που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ.

ΙΧ.2 Επηρεασμός ενδοκοινοτικού εμπορίου & δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ

55. Για την εφαρμογή, παράλληλα προς τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, του άρθρου 101 ΣΛΕΕ βάσει του άρθρου 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003¹¹⁰, θα πρέπει να εξεταστεί εάν στην κρινόμενη υπόθεση συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου. Το εν λόγω κριτήριο είναι αυτόνομο κριτήριο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, το οποίο εκτιμάται *ad hoc* και οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού¹¹¹.
56. Συγκεκριμένα, για την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου, οι συμφωνίες και μονομερείς πρακτικές πρέπει να δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Ένωσης και ως εκ τούτου να δύνανται να επηρεάσουν «αισθητά» το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών¹¹².
57. Για να είναι σε θέση μια συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών, θα πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών¹¹³.
58. Η απαίτηση να επηρεάζεται το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών προϋποθέτει την ύπαρξη συνεπειών στις διασυνοριακές οικονομικές δραστηριότητες μεταξύ δύο τουλάχιστον κρατών μελών. Εντούτοις, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να επηρεαστεί και στις περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή/και τμήμα αυτής και η συμφωνία καλύπτει ένα μόνο κράτος μέλος¹¹⁴. Είναι δε πάγια η νομολογία ότι οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός εκ των κρατών-μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιδασίας που επιδιώκεται με τη ΣΛΕΕ και, ως εκ τούτου, πληρούνται το κριτήριο επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου

¹⁰⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαΘ 559/2010, σκ. 18, ΔΕφαΘ 2891/2009, σκ. 19 και ΔΕφαΘ 1682/2009, σκ. 28 και την εκεί παρατιθέμενη ενωσιακή νομολογία.

¹¹⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σελ. 1.

¹¹¹ Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης [ΕΕ C 101/07, της 27/04/2004], εφεξής και «Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης», παρ. 12.

¹¹² Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 13.

¹¹³ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 23.

¹¹⁴ Βλ. ΕΑ 580/2013 (επικυρωθείσα ως προς τα ζητήματα ουσίας από την ΔΕφαΘ 527/2016), σκ. 81 και ΕΑ 622/2015, σκ.127 με περαιτέρω παραπομπές. Βλ. επίσης Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 22, 78επ. και ιδίως 86 επ. αναφορικά με τις κάθετες συμφωνίες που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος.

101 ΣΛΕΕ¹¹⁵. Η ικανότητα αυτών των συμφωνιών να κατακερματίζουν την εσωτερική αγορά οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συμπράξεις που καλύπτουν ένα μόνο κράτος μέλος, ή σημαντικό μέρος αυτού, θα επιδιώξουν κανονικά να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές τους από άλλα κράτη μέλη¹¹⁶.

59. Εν προκειμένω, η γεωγραφική εμβέλεια της εξεταζόμενης συμφωνίας/ πρακτικής καλύπτει το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
60. Ενόψει των ανωτέρω, εκτιμάται ότι οι πρακτικές των ελεγχόμενων, συμπεριλαμβανομένης της HSBC, είναι ικανές να επηρεάσουν αισθητά το ενδοκοινοτικό εμπόριο, κατά την έννοια των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, το άρθρο 101 ΣΛΕΕ τυγχάνει παράλληλης εφαρμογής στην παρούσα υπόθεση.

IX.3 Τα κριτήρια των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ

IX.3.1 Η έννοια της «επιχείρησης»

61. Ως «επιχείρηση», κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του¹¹⁷. Επιπροσθέτως, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα¹¹⁸. Ως «οικονομική δραστηριότητα» νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά¹¹⁹. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική και το αποφασιστικό κριτήριο για την έννοια αυτή στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι η οικονομική και όχι η νομική της

¹¹⁵ Βλ. ΣτΕ 1324/2013, σκ. 6, καθώς και ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-309/99, Wouters, Συλλ. I-1577, σκ. 95 και ΠΕΚ T-65/98, Van den Bergh Foods, Συλλ. II- 4653, ΠΕΚ T-7/93, Lagnese-Iglo, Συλλ. III533, σκ. 120. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕφαθ 1001/2006, ΔΕφαθ 2891/2009 και ΔΕφαθ 559/2010. Συναφώς, το γεγονός ότι μια σύμπραξη έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο τη διάθεση προϊόντων στο εμπόριο σε ένα μόνο κράτος μέλος δεν αρκεί για να αποκλειστεί η δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι σύμπραξη η οποία εκτείνεται στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους συνεπάγεται, ως εκ της φύσεώς της, την εδραίωση στεγανοποιησεων εθνικού χαρακτήρα, εμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκει η ΣΛΕΕ, βλ. C-211/22, σκ. 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

¹¹⁶ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π., παρ. 79 και υπόθεση ΔΕΕ 246/86, *SC Belasco και λοιποί κατά Επιτροπής*, EU:C:1989:301, σκ. 32-38.

¹¹⁷ Βλ. ΔΕΕ C-41/90, *Hofner και Elser*, σκ. 21, C-55/96, *Job Centre II*, σκ. 21, C-180-184/98, *Pavlov*, σκ. 74, C-218/00, *Cisal di Batistello Venanzio*, σκ. 22 και ΕΑ 292/IV/2005, *Οδοντιατρικοί Σύλλογοι*, παρ.2.1, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με τις υπ' αριθ. 1026/2007, 1027/2007 και 1028/2007 αποφάσεις του, και 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 102, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με τις υπ' αριθ. 2821/2013 και 502/2013 αποφάσεις του.

¹¹⁸ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. T-23/09 Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Επιτροπής, σκ. 70-71, C-55/96, *Job Centre coop.arl*, Συλλογή 1997, σελ. I-7119, σκ. 21, συνεκδ. υπόθ. C-180-184/98, *Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten*, Συλλ. 2000 σ. I-6451, σκ. 74, υπόθ. C-118/85 Επιτροπή κατά Ιταλίας Συλλ. 1987 σ. 2599, σκ. 7, υπόθ. C-41/90 Klaus Höfner and Fritz Elser κατά Macrotron GmbH Συλλ. 1991 σ. I-1979, σκ. 21, υπόθ. C-35/96 Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD) Συλλ. 1998 σ. I-3851, σκ. 36, υπόθ. C-244/94 Fédération Française des Sociétés d'Assurance κ.ά. κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche Συλλ. 1995 σ. I-4013, σκ. 14 και απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 2.1. Βλ. επίσης σχετικά και Λ. Κοτσίρη, Δίκαιο του Ανταγωνισμού, Αθέμιτου και Ελεύθερου, Εκδ. Σάκκουλα, 4η έκδοση, σελ. 407.

¹¹⁹ Βλ. ΔΕΕ C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, σκ. 36.

αυτοτέλεια¹²⁰. Η εμπλεκόμενη Τράπεζα στην παρούσα υπόθεση συνιστά επιχείρηση υπό την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

ΙΧ.3.2 Η ύπαρξη «συμφωνίας» ή «εναρμονισμένης πρακτικής»

62. Για την εφαρμογή των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, καθώς και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, απαιτείται η ύπαρξη συμφωνίας που περιορίζει τον ανταγωνισμό, μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων οικονομικά επιχειρήσεων. Για να υφίσταται «συμφωνία» μεταξύ επιχειρήσεων, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ρητά ή σιωπηρά να εγκρίνουν από κοινού ένα σχέδιο που περιορίζει ή μπορεί να περιορίσει την κοινή ελευθερία τους, καθορίζοντας μεταξύ τους τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Αρκεί, δηλαδή, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο¹²¹. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, κάθε φορά που επιχειρήσεις εκφράζουν κοινή βούληση προς επίτευξη επιδιωκόμενων τιμών ή επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων ή κατανομής αγορών/ πελατείας¹²².
63. Τόσο το άρθρο 1 του Ν. 3959/2011, όσο και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ καλύπτουν όλες τις συμφωνίες που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και δεν διαχωρίζουν μεταξύ συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών που δρουν στο ίδιο οικονομικό επίπεδο (οριζόντιες) ή μεταξύ επιχειρήσεων που δρουν σε διαφορετικό οικονομικό επίπεδο (κάθετες). Εφόσον οι συμβαλλόμενες επιχειρήσεις απολαμβάνουν οικονομικής αυτονομίας, νόθευση ή περιορισμός του ανταγωνισμού δύναται να προκύψει και από συμφωνία μη ανταγωνιστών που δρουν δηλαδή σε διαφορετικό επίπεδο της αγοράς.
64. Για τη στοιχειοθέτηση «συμφωνίας» υπό την έννοια του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 είναι αδιάφορος ο τρόπος με τον οποίο εξωτερικεύεται η κατά τα ανωτέρω κοινή βούληση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Ως αποτέλεσμα της διασταλτικής ερμηνείας του όρου, μια συμφωνία μπορεί να είναι έγγραφη ή προφορική¹²³, υπογεγραμμένη ή ανυπόγραφη¹²⁴, ενώ ως συμφωνίες εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού έχουν κατά καιρούς κριθεί: συμφωνίες κυρίων (*gentlemen's agreements*)¹²⁵, άτυπες συμφωνίες (*understandings*)¹²⁶, το καταστατικό ενός εμπορικού συνδέσμου¹²⁷, καθώς και μη δεσμευτικές εμπορικές κατευθυντήριες γραμμές¹²⁸. Για την ύπαρξη «συμφωνίας» είναι σημαντικό κάθε μέρος να αναλαμβάνει εκούσια να περιορίσει την ελευθερία του προς δράση σε σχέση με το άλλο, η διαπίστωση δε της συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών, μπορεί δε να εφαρμόζεται σε ατελείς συνεννοήσεις, καθώς και σε επιμέρους και υπό

¹²⁰ Βλ. ΕΑ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 102 επ. και 376/V/2008, *ΙΚΑ/Τράπεζες*, παρ. 6.1.1.

¹²¹ Βλ. ενδεικτικά ΕΑ 563/VII/2013 σκ. 74 και την εκεί παρατιθέμενη εθνική και ενωσιακή νομολογία.

¹²² Βλ. ΕΑ 563/VII/2013 ό.π.

¹²³ Βλ. ΔΕΕ 28/77, *Terex BV κατά Επιτροπής*.

¹²⁴ Βλ. *BP Kemi – DDSF*, απόφαση της Ε.Επ. της 5.9.1979, ΕΕ 1979 L286/32.

¹²⁵ Βλ. ΔΕΕ 41/69, *ACF Chemiefarma NV κατά Επιτροπής*.

¹²⁶ Βλ. *SSI*, απόφαση της Ε.Επ. της 15.7.1982, ΕΕ 1982 L232/1.

¹²⁷ Βλ. *Nuovo CEGAM*, απόφαση της Ε.Επ. της 30.3.1984, ΕΕ 1984 L99/29.

¹²⁸ Βλ. *Anheuser-Busch – Scottish & Newcastle*, απόφαση της Ε.Επ. της 14.12.1999, ΕΕ 2000 L49/37.

όρους συμφωνίες κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, η οποία οδηγεί σε οριστική συμφωνία¹²⁹.

65. Περαιτέρω, η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής αναφέρεται σε μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων η οποία, χωρίς να έχει φθάσει μέχρι του σημείου πραγματοποίησης μιας καθαυτό συμφωνίας, αντικαθιστά συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με πρακτική συνεργασία μεταξύ τους έναντι των κινδύνων του ανταγωνισμού¹³⁰. Κατά πάγια νομολογία, τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που συνθέτουν μια εναρμονισμένη πρακτική, χωρίς να απαιτούν την κατάρτιση πραγματικού «σχεδίου», πρέπει να νοούνται υπό το φως της αντιλήψεως που είναι συνυφασμένη με τις σχετικές προς τον ανταγωνισμό διατάξεις της Συνθήκης, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά και τους όρους που προτίθεται να επιφυλάξει στην πελατεία του¹³¹.
66. Αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστωμένη ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών, η οποία έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν προς τις κανονικές συνθήκες της εν λόγω αγοράς, λαμβανομένων υπ' όψιν της φύσεως των προϊόντων ή των παρεχομένων υπηρεσιών, της σπουδαιότητας και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της αγοράς αυτής¹³². Υπό την έννοια αυτή, αντιτίθεται σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών δυνάμενη είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά¹³³. Συνεπώς, για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι ο εν λόγω ανταγωνιστής ανέλαβε επισήμως δέσμευση, έναντι ενός ή περισσοτέρων άλλων, να υιοθετήσει την τάδε ή τη δείνα συμπεριφορά ή ότι οι ανταγωνιστές καθόρισαν από κοινού τη μελλοντική συμπεριφορά τους στην αγορά. Αρκεί ο ανταγωνιστής, μέσω της δηλώσεώς του ως προς τις προθέσεις του, να έχει εξαλείψει ή, τουλάχιστον, να έχει μειώσει σημαντικώς την αβεβαιότητα ως προς την αναμενόμενη εκ μέρους του συμπεριφορά στην αγορά¹³⁴.

¹²⁹ Βλ. σχετικά Faull and Nikpay, *The EC Law of Competition* (2007), σελ. 195 επ. και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει, A. Jones – B. Sufirin, *EU Competition Law*, 4th Edition, σελ.142 και ΕΑ 563/VII/2013 σκ. 75 και την εκεί παρατιθέμενη εθνική και ενωσιακή νομολογία.

¹³⁰ ΔΕΕ 48/69, *Imperial Chemical Industries Ltd. κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:1972:70, σκ. 64, ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV και Vodafone Libertel NV κατά Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit*, ΕΥ:C:2009:343, σκ. 26 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

¹³¹ ΔΕΕ C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:1998:256, σκ. 86, ΔΕΕ C-194/99 P, *Thyssen Stahl AG κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:2003:527, σκ. 82.

¹³² ΔΕΕ C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:1998:256, σκ. 87, ΔΕΕ C-194/99 P, *Thyssen Stahl AG κατά Επιτροπής*, ΕΥ:C:2003:527, σκ. 83.

¹³³ ΔΕΕ C-49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA*, ΕΥ:C:1999:356, σκ. 117.

¹³⁴ ΓενΔΕΕ T-25/95, *Cimenteries CBR κατά Επιτροπής*, ΕΥ:T:2000:77, σκ. 1852. Βλ. και ΓενΔΕΕ T-235/07, *Bavaria NV κατά Επιτροπής*, ΕΥ:T:2011:283, σκ. 179-180 («Η προσφεύγουσα φρονεί, κατ' ουσίαν, ότι ανέστρεψε το τεκμήριο αυτό αποδεικνύοντας ότι, παρά τις συζητήσεις, οι τέσσερις ζυθοποιοί καθόρισαν τη συμπεριφορά τους στην αγορά αυτοτελώς. Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Είναι ασφαλώς αληθές ότι τόσο οι δηλώσεις των διευθυνόντων συμβούλων της InBen καθώς και το γεγονός ότι η Heineken αύξησε τις τιμές της μόλις τον Φεβρουάριο του 2000 πιστοποιούν ότι, κατά την επικριθείσα περίοδο, κάθε ζυθοποιός ακολουθούσε την πολιτική του στην αγορά. Ωστόσο, μολονότι η τελευταία αυτή διαπίστωση δύναται να αποδείξει ότι δεν υπήρχαν τυπικές

67. Μια εναρμονισμένη πρακτική, όπως ορίζεται ανωτέρω, εμπίπτει στα άρθρα 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, έστω και αν δεν σημειώνονται στην αγορά αποτελέσματα πλήττοντα τον ανταγωνισμό. Κατ' αρχάς από το ίδιο το γράμμα των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι – όπως ισχύει και για τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων και τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων – η εναρμονισμένη πρακτική απαγορεύεται, ασχέτως αποτελέσματος, άπαξ έχει αντίθετο στον ανταγωνισμό αντικείμενο¹³⁵. Σύμφωνα με τη νομολογία, άπαξ η Επιτροπή έχει αποδείξει επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή επιχείρησης σε διαβούλευση έχουσα σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν φέρει το βάρος να αποδείξει ότι η διαβούλευση αυτή εκδηλώθηκε μέσω συμπεριφοράς στην αγορά. Αντίθετα, η επιχείρηση φέρει το βάρος να αποδείξει ότι η διαβούλευση ουδόλως επηρέασε τη συμπεριφορά της στην αγορά¹³⁶.
68. Γίνεται δεκτό ότι, εφόσον μια επιχείρηση συμμετέχει, έστω και χωρίς να λαμβάνει ενεργό μέρος, σε συναντήσεις μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο τη βλάβη του ανταγωνισμού και δεν αποστασιοποιείται δημοσίως από το περιεχόμενο των συναντήσεων αυτών, δημιουργώντας έτσι την εντύπωση στους άλλους συμμετέχοντες ότι επικροτεί το αποτέλεσμα των συναντήσεων και ότι θα συμμορφωθεί προς αυτό, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποδεδειγμένα συμμετέχει στη σύμπραξη που προκύπτει από τις εν λόγω συναντήσεις¹³⁷.
69. Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τα αποτελέσματα συνεδριάσεων που έχουν αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό ουδόλως μειώνει την πλήρη ευθύνη της για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, εφόσον αυτή δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το περιεχόμενο των συνεδριάσεων¹³⁸.
70. Αναφορικά με το αντικειμενικό στοιχείο του συντονισμού της συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ως προς την εξωτερικήυση της βούλησης των μερών για συνεργασία, το ΣτΕ έχει κρίνει ότι «σημασία δεν έχει η μορφή με την οποία εκδηλώνεται η κοινή (ή εναρμονισμένη) βούληση των συμπρατουσών επιχειρήσεων, αλλά το περιεχόμενό της, που μπορεί να προκύπτει τόσο από τις ρήτρες μιας σύμβασης, όσο και από τις αντίστοιχες εκδηλώσεις συμπεριφοράς των οικείων επιχειρήσεων [...] Εκδηλώσεις συμπεριφοράς που παρέχουν ευθέως ενδείξεις για την ύπαρξη και το περιεχόμενο της σύμπραξης μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, έγγραφες και στοιχεία από τα εμπορικά ή φορολογικά βιβλία των επιχειρήσεων, εσωτερικά έγγραφα, ανακοινώσεις, αλληλογραφία, και εν γένει κάθε μορφής δήλωση ή ανακοίνωση βούλησης ή παράστασης, προκειμένου δε περί οριζοντίων συμπράξεων και οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών ή και επαφές με ανταγωνιστές ή συνεργάτες τους, εφ' όσον κατά τις επαφές αυτές η επιχείρηση δεν αποστασιοποιήθηκε ρητά»¹³⁹.

αναλήψεις δεσμεύσεων ή πραγματικός συντονισμός μεταξύ των ζυθοποιών, δεν αρκεί για να αποδείξει ότι οι ζυθοποιοί ουδέποτε έλαβαν υπόψη τους τις ανταλλαγείσες πληροφορίες κατά τις επικριθείσες συναντήσεις για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά, όπως ήθελε έκαστος»).

¹³⁵ ΔΕΕ C-49/92 P, *Anic Partecipazioni Spa*, EU:C:1999:356, σκ. 122 - 123 και ΔΕΕ C-199/92 P, *Hüls AG κατά Επιτροπής*, EU:C:1999:358, σκ. 163 - 164.

¹³⁶ ΔΕΕ C-49/92 P, *Anic Partecipazioni Spa*, EU:C:1999:356, σκ. 126 και ΔΕΕ C-199/92 P, *Hüls AG κατά Επιτροπής*, EU:C:1999:358, σκ. 167.

¹³⁷ ΓενΔΕΕ T-9/99, *HFB Holding für Fernwärmetechnik Beteiligungsgesellschaft mbH & Co. KG και λοιποί κατά Επιτροπής*, EU:T:2002:70, σκ. 223.

¹³⁸ ΓενΔΕΕ T-25/95, *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:T:2000:77, σκ. 1389 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

¹³⁹ ΣτΕ 2780/2012, σκ. 5. Βλ. και ΣτΕ 2578/2018, σκ. 4.

71. Οι έννοιες της «συμφωνίας» και της «εναρμονισμένης πρακτικής» δεν προϋποθέτουν αμοιβαίο περιορισμό της ελευθερίας δράσεως στην ίδια αγορά στην οποία δραστηριοποιείται το σύνολο όλων των εμπλεκόμενων. Υπό το πρίσμα αυτό, τα άρθρα 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ δεν αφορούν αποκλειστικά είτε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά στην οποία υφίστανται περιορισμοί του ανταγωνισμού ή στις αγορές της προηγούμενης ή της επόμενης οικονομικής βαθμίδας ή παρακαείμενες της εν λόγω αγοράς, είτε τις επιχειρήσεις που περιορίζουν την αυτονομία της συμπεριφοράς τους σε δεδομένη αγορά βάσει συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής. Αντίθετα, οι εν λόγω διατάξεις αναφέρονται γενικώς σε όλες τις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες, είτε στις οριζόντιες σχέσεις είτε στις κάθετες, νοθεύουν τον ανταγωνισμό, ανεξαρτήτως της αγοράς στην οποία δραστηριοποιούνται οι εμπλεκόμενοι, όπως και του γεγονότος ότι οι όροι των επίμαχων διακανονισμών αφορούν μόνον την εμπορική συμπεριφορά της μίας εξ αυτών. Συμπεριφορά η οποία εντάσσεται ευθέως σε προσπάθειες σχετικά τόσο με τη διαπραγμάτευση όσο και με τον έλεγχο της εφαρμογής των υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο συμπράξεων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, όταν στόχος της είναι η επίτευξη, με πλήρη επίγνωση, των αντίθετων με τους κανόνες του ανταγωνισμού στόχων¹⁴⁰.

IX.3.3 Αντικείμενο ή αποτέλεσμα περιοριστικό του ανταγωνισμού

IX.3.3.1 Γενικό πλαίσιο

72. Προκειμένου να εμπίπτει μια συμφωνία, εναρμονισμένη πρακτική ή απόφαση ένωσης επιχειρήσεων στην απαγόρευση των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ πρέπει να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της οικείας αγοράς. Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, ο διαζευκτικός χαρακτήρας¹⁴¹ αυτής της προϋπόθεσης επιβάλλει, καταρχάς, να εξεταστεί το ίδιο το αντικείμενο της συμφωνίας, λαμβανομένου υπ' όψιν του οικονομικού και νομικού πλαισίου, εντός του οποίου εντάσσεται.

IX.3.3.2 Εξ αντικειμένου περιορισμοί του ανταγωνισμού

73. Από τη νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων προκύπτει ότι ορισμένα είδη συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιβλαβή για τον ανταγωνισμό, ώστε να μην απαιτείται εξέταση των αποτελεσμάτων τους. Η νομολογία αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι ορισμένες μορφές συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων μπορούν να λογίζονται, ως εκ της φύσεώς τους, ως παραβλάπτουσες την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού¹⁴². Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι εθνικοί και ενωσιακοί κανόνες ανταγωνισμού,

¹⁴⁰ Βλ. ΔΕΕ C-194/14 P, *AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:717, σκ. 33-38.

¹⁴¹ Βλ., μεταξύ πολλών, ΔΕΚ 56/65, *Société Technique Minière κατά Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.)*, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 313, 321. Βλ. επίσης αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13^{ης} Ιουλίου 1966, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, *Consten και Grundig κατά Επιτροπής*, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, καθώς και της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2006, C-105/04 P, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, τόμος I, σ. 8725, σκ. 125. Προς επίρρωση, βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, υπόθεση T-143/89, *Ferriere Nord κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1995, τόμος II, σ. 917, σκ. 31. Βλ. και ΔΕΕ C-228/18, *Gazdasági Versenyhivatal κατά Budapest Bank Nyrt. και λοιπών*, σκ. 33 επ., με περαιτέρω παραπομπές στην ενωσιακή νομολογία. Αντίστοιχη είναι και η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων. Βλ. συναφώς ΔΕφΑθ 502/2013, σκ. 3, 2821/2013, σκ. 3.

¹⁴² Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-286/13, *Dole Food Company Inc. και Dole Fresh Fruit Europe κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:184, σκ. 113-114 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 (και του αντίστοιχου 101 ΣΛΕΕ) να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά.

74. Υπό την έννοια αυτή, αν αποδειχθεί το επιζήμιο για τον ανταγωνισμό αντικείμενο μιας συμφωνίας, τότε παρέλκει η εξέταση των αποτελεσμάτων αυτής επί του ανταγωνισμού. Εντούτοις, αν από την ανάλυση του περιεχομένου της συμφωνίας δεν προκύψει ότι αυτή είναι αρκούντως επιζήμια για τον ανταγωνισμό, πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματά της και, προκειμένου να απαγορευθεί η εφαρμογή της, πρέπει να ελέγχεται αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις για να διαπιστωθεί ότι πράγματι ο ανταγωνισμός είτε παρεμποδίστηκε είτε περιορίστηκε είτε νοθεύτηκε αισθητά¹⁴³.
75. Για την εκτίμηση εάν μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιβλαβής, ώστε να λογίζεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού, λόγω του αντικειμένου, υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, λαμβάνεται υπ' όψιν το περιεχόμενο των διατάξεών της, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο, στο οποίο αυτή εντάσσεται¹⁴⁴. Στο πλαίσιο των εκτιμήσεων των ανωτέρω παραμέτρων πρέπει, επίσης, να λαμβάνεται υπ' όψιν η φύση των επηρεαζόμενων προϊόντων, καθώς και οι πραγματικές συνθήκες της λειτουργίας και της διαρθρώσεως της οικείας αγοράς¹⁴⁵. Σε περιπτώσεις όπου υπάρχει ευρεία συναίνεση, βάσει προηγούμενης νομολογίας, ότι πρόκειται για εξ αντικειμένου περιοριστική του ανταγωνισμού συμφωνία/πρακτική, η ανάλυση του οικονομικού και νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται αυτή μπορεί να περιορίζεται στα όσα είναι απολύτως απαραίτητα προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη περιορισμού του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου¹⁴⁶.
76. Επιπλέον, μολονότι η πρόθεση των μερών δεν συνιστά στοιχείο αναγκαίο για τον προσδιορισμό του περιοριστικού χαρακτήρα μιας συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων, ουδόλως απαγορεύεται στις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές να τη λαμβάνουν υπ' όψιν¹⁴⁷. Δεν είναι, δηλαδή, απαραίτητο να εξεταστεί η υποκειμενική πρόθεση των μερών, αλλά μόνο το περιεχόμενο και ο αντικειμενικός σκοπός της συμφωνίας υπό το φως των αμοιβαίων οικονομικών σχέσεων εντός των οποίων πρέπει να εφαρμοστεί η συμφωνία. Ήτοι, δεν απαιτείται αντιανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα¹⁴⁸.

¹⁴³ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-67/13, *Groupement des cartes bancaires (CB) κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2204, σκ. 48-49 και 52, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, *Allianz Hungária Biztosító Zrt. κ.λπ. κατά Gazdasági Versenyhivatal*, EU:C:2013:160, σκ. 33-34 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV κ.λπ.*, σκ. 31.

¹⁴⁴ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-307/18, *Generics (UK) Ltd κ.λπ. κατά Competition and Markets Authority*, σκ. 67 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία και ΔΕΕ C-591/16 P, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, σκ. 112.

¹⁴⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-211/22, *Super Bock*, σκ. 35, ΔΕΕ C-286/13, ό.π., σκ. 117, ΔΕΕ C-67/13, ό.π., σκ. 53, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 36 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

¹⁴⁶ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, C-373/14 P, *Toshiba*, σκ. 29.

¹⁴⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-286/13, ό.π., σκ. 118, ΔΕΕ C-67/13, ό.π., σκ. 54, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 37 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

¹⁴⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔιοικΕφαθ 559/2010, σκ. 17, ΔιοικΕφαθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔιοικΕφαθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία. Βλ. επίσης ΔΕΕ C-29/83 και 30/83, *Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κ. Επιτροπής*, Συλλ.1984, σ. 1679, σκ. 26, καθώς και απόφαση ΕΑ 554/VII/2012, σκ. 89.

77. Σε κάθε περίπτωση, μπορεί να θεωρηθεί ότι μια συμφωνία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και αν αυτό δεν είναι το μοναδικό της αντικείμενο, αλλά επιδιώκει, επίσης, άλλους θεμιτούς σκοπούς¹⁴⁹. Η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα, ή ακόμη και η άγνοια ότι πτυχές της συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει από την ευθύνη τις συμπράττουσες εταιρίες η τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο.
78. Περαιτέρω, επίκληση περί του ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά την αντιμετώπιση της κρίσης ενός κλάδου, δεν λαμβάνονται υπ' όψιν στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ^{150,151}. Άλλωστε, κατά την έννοια των σχετικών άρθρων, απαγορεύεται κάθε σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ασχέτως του εάν επιδιώκεται με αυτήν και κάποιος νόμιμος σκοπός.
79. Προκειμένου να έχει η συμφωνία στρεφόμενο κατά του ανταγωνισμού αντικείμενο, αρκεί να είναι ικανή να επαχθεί αρνητικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα, ήτοι να είναι εν τοις πράγμασι ικανή να παρεμποδίσει, να περιορίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό εντός της σχετικής αγοράς. Το ερώτημα αν και κατά πόσο το αρνητικό για τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα παράγεται όντως, μπορεί να έχει σημασία μόνο για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων¹⁵².
80. Κατά πάγια νομολογία, εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις της παρ. 1 των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) της, όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής¹⁵³. Συναφώς, στην

¹⁴⁹ ΔΕΕ C-209/07, *Competition Authority κατά Beef Industry Development Society Ltd και Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd*, EU:C:2008:643, σκ. 21.

¹⁵⁰ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής 2003/600/ΕΚ, Γαλλικό βόειο κρέας, Υπόθεση COMP/C.38.279/F3, σκ. 130, και απόφαση ΔΕΚ C-209/07, *Irish Beef*, ό.π., σκ. 21. Βλ. επίσης ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 12, ΔΕφαθ 548/2012, σκ. 16, καθώς και ΔΕΚ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C- 252/99 P και C254/99 P, LVM κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, I-8618, σκ. 487, ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, II-5000, σκ. 90. Βλ. τέλος ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, καθώς και ενδεικτικά ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 5, ΔΕφαθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφαθ 1617/2009, σκ. 6 και 17. Βλ. επίσης ΔΕΚ 96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, σ. 3371, σκ. 25, ΔΕΚ C-45/85, ό.π., σκ. 35-42, ΔΕΕ C551/03P, *General Motors κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2006, I-3201, σκ. 64, και ΔΕΕ C-246/86, *Belasco κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλ. 1989, σ. 2181, σκ. 40-42. Το γεγονός ότι ένας κλάδος βρίσκεται σε κρίση θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί μόνο ως ελαφρυντικό στοιχείο κατά το συνακόλουθο στάδιο υπολογισμού του ύψους του προστίμου: Βλ. ενδεικτικά απόφαση της Επιτροπής 80/1334/ΕΚ, *Italian cast glass*, Υπόθεση IV/29.869/80, σκ. II. Β.3-4 και Richard Whish, *Competition Law*, 5η Έκδοση (2005), σ. 577.

¹⁵¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 12, ΔΕφαθ 548/2012, σκ. 16, καθώς και αποφάσεις ΔΕΕ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C- 252/99 P και C- 254/99 P, LVM κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 487, Αποφάσεις ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά της Επιτροπής, σκ. 90. Βλ. επίσης Απόφαση Επιτροπής (COMP/C.38.279/F3), *French Beef*, σκ. 130.

¹⁵² Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 38 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ. ΕΑ 370/VI/2007, σκ. 4.2-σελ. 38-39, ΕΑ 512/2010, σκ. 159, ΕΑ 580/2013, σκ. 107, ΕΑ 663/2018, σκ. 491, ΕΑ 676/2018, σκ. 288. Βλ. επίσης αποφάσεις ΣτΕ 1677/2014, σκ.4, ΣτΕ2342/2018, σκ. 14 και 16, και ΔΕφαθ.1611/2020, σκ. 6.

¹⁵³ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία) και ΕΑ 610/2015 (Colgate), σελ. 84 επ.

περίπτωση σύμπραξης που συνιστά «εξ αντικειμένου» περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν απαιτείται η περαιτέρω έρευνα και απόδειξη κινδύνου βλάβης των καταναλωτών ή επέλευσης άλλων, συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, εν δυνάμει βλαπτικών για τον ανταγωνισμό. Ούτως, η διαπίστωση ότι η σύμπραξη έχει αντικείμενο περιοριστικό του ανταγωνισμού δεν μπορεί να ανατραπεί ούτε από ενδείξεις ότι δεν είχε αποτέλεσμα εντός της αγοράς ή ότι δεν είχε άμεση επίδραση επί των τιμών, ούτε από τη διαπίστωση ότι οι ενδιαφερόμενοι εξασφάλισαν ταυτόχρονα, δια της πρακτικής αυτής, ορισμένα πλεονεκτήματα ως προς τον ανταγωνισμό¹⁵⁴.

IX.3.3.3 Εκ του αποτελέσματος περιορισμοί του ανταγωνισμού

81. Σε σχέση με τον κατ' αποτέλεσμα περιορισμό του ανταγωνισμού, εάν μια συμφωνία δεν έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξετασθεί εάν τυχόν έχει αισθητά αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, λαμβάνοντας υπ' όψιν τόσο τα πραγματικά όσο και τα δυνητικά αποτελέσματά της. Για να έχει μια συμφωνία αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό πρέπει να έχει, πραγματικό ή ενδεχόμενο, αισθητά δυσμενή αντίκτυπο σε μία τουλάχιστον από τις παραμέτρους του ανταγωνισμού στην αγορά, όπως η τιμή, η παραγωγή, η ποιότητα του προϊόντος, η ποικιλία των προϊόντων ή η καινοτομία¹⁵⁵. Τα εν λόγω αρνητικά αποτελέσματα πρέπει να είναι αισθητά, καθώς οι απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ δεν εφαρμόζονται όταν τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που διαπιστώθηκαν είναι ασήμαντα¹⁵⁶.
82. Κατά πάγια νομολογία, για να εκτιμηθεί αν μια συμφωνία πρέπει να θεωρηθεί απαγορευμένη λόγω του ότι έχει ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού, πρέπει να εξεταστεί η λειτουργία του ανταγωνισμού εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν, αν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία¹⁵⁷. Κατά την ανάλυση του «υποθετικού αντιπαραδείγματος» (*counterfactual*), το σενάριο που εξετάζεται με βάση την υπόθεση της απουσίας της ρύθμισης του επίμαχου συντονισμού πρέπει να είναι ρεαλιστικό. Υπό το πρίσμα αυτό, επιτρέπεται να ληφθούν υπ' όψιν πιθανές εξελίξεις που θα προκαλούνταν στην αγορά σε περίπτωση απουσίας της ρύθμισης αυτής¹⁵⁸.
83. Για την ανάλυση των περιοριστικών αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας πρέπει κατά κανόνα να οριστεί η σχετική αγορά, αλλά και να εξεταστούν και να αξιολογηθούν, μεταξύ άλλων, η φύση των προϊόντων, η θέση των μερών, των ανταγωνιστών και των αγοραστών στην αγορά, η ύπαρξη δυνητικών ανταγωνιστών και η σημασία των εμποδίων εισόδου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, είναι δυνατόν να αποδειχθούν απευθείας οι δυσμενείς για τον ανταγωνισμό επιπτώσεις αναλύοντας τη συμπεριφορά των μερών της συμφωνίας στην αγορά. Μπορεί, για παράδειγμα, να διαπιστωθεί ότι μια συμφωνία οδήγησε σε αυξήσεις των τιμών¹⁵⁹.

¹⁵⁴ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1677/2014, σκ. 4, ΣτΕ 1324/2013, σκ. 4 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

¹⁵⁵ Βλ. ενδεικτικά Ε.Α. 612/2015 παρ. 76.

¹⁵⁶ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 24.

¹⁵⁷ Βλ., π.χ., ΔΕΕ C-382/12 P, *MasterCard Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2201, σκ. 161 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

¹⁵⁸ Βλ. ΔΕΕ C-382/12 P, *MasterCard Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2201, σκ. 166.

¹⁵⁹ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 27.

ΙΧ.3.4 Η έννοια της «ενιαίας και διαρκούς παράβασης»

84. Κατά πάγια νομολογία, περιοριστικές του ανταγωνισμού συμφωνίες, οι οποίες έχουν, μεταξύ άλλων, κοινό αντικείμενο και μεθόδους εφαρμογής, αφορούν στα ίδια προϊόντα και στις οποίες μετέχουν οι ίδιες επιχειρήσεις στοιχειοθετούν ως σύνολο μία ενιαία και διαρκή παράβαση, υπό το πρίσμα των άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 1 του Ν. 3959/2011¹⁶⁰. Η παράβαση των άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 1 του Ν. 3959/2011 μπορεί να προκύπτει όχι μόνον από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από σειρά ενεργειών ή ακόμη από διαρκή συμπεριφορά¹⁶¹, ανεξάρτητα από το εάν ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ¹⁶². Η ενιαία και διαρκής παράβαση υπό το άρθρο 101 ΣΛΕΕ προϋποθέτει ένα σύνολο ενεργειών ή και ένα σύμπλεγμα πρακτικών, στις οποίες προβαίνουν διάφορα μέρη, που εντάσσονται σε ένα «συνολικό σχέδιο», διότι επιδιώκουν έναν και μόνο οικονομικό σκοπό¹⁶³, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της ενιαίας αγοράς. Στην περίπτωση αυτή, και όσον αφορά στο ζήτημα της ευθύνης των επιχειρήσεων, η Επιτροπή δικαιούται να καταλογίσει την ευθύνη των ενεργειών αυτών αναλόγως της συμμετοχής στην παράβαση θεωρούμενη στο σύνολό της¹⁶⁴, έστω και αν αποδεικνύεται ότι μια συγκεκριμένη επιχείρηση μετείχε μόνο σε ένα ή σε μερικά από τα στοιχεία που συνθέτουν την παράβαση¹⁶⁵.
85. Επιπλέον, οσάκις πρόκειται περί συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών που έχουν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο, η Επιτροπή οφείλει ιδίως να αποδεικνύει ότι η επιχείρηση θέλησε να συμβάλει, με τη συμπεριφορά της, στους κοινούς σκοπούς τους οποίους επεδίωκε το σύνολο των μετεχόντων και ότι είχε γνώση των συγκεκριμένων εκδηλώσεων συμπεριφοράς τις οποίες είχαν κατά νουν ή ανέπτυξαν άλλες επιχειρήσεις επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι ηδύνατο ευλόγως να τις προβλέψει και ότι δεχόταν τον σχετικό κίνδυνο¹⁶⁶. Αντιθέτως, αν η επιχείρηση συμμετείχε άμεσα σε μία ή περισσότερες αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορές που συνθέτουν μία ενιαία και διαρκή παράβαση,

¹⁶⁰ Η νομολογία χρησιμοποιεί πολλά κριτήρια για την εκτίμηση του ενιαίου ή μη χαρακτήρα μίας παράβασης μεταξύ των οποίων αν οι επίμαχες πρακτικές είχαν κοινό αντικείμενο, βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2013, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-147/09 και T-148/09, *Trelleborg Industrie SAS και Trelleborg AB κατά Επιτροπής*, σκ. 60, με περαιτέρω παραπομπές σε σχετική νομολογία.

¹⁶¹ Βλ. σχετικά ΔΕΕ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C 204/00 P, C 205/00 P, C 211/00 P, C 213/00 P, C 217/00 P και C 219/00 P, *Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 258. Βλ. και ΔΕΕ C-441/11 P, *Επιτροπή κατά Verhuizingen Coppens NV*, EU:C:2012:778, σκ. 41, καθώς και ΔΕΕ C-49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA*, σκ. 81.

¹⁶² Βλ. και ΓενΔΕΕ T-53/03, *BPB κατά Επιτροπής*, σκ. 252.

¹⁶³ Βλ. ΓενΔΕΕ συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-25/95, T-26/95, T-30/95, T-31/95, T-32/95, T-34/95, T-35/95, T-36/95, T-37/95, T-38/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95, T-50/95, T-51/95, T-52/95, T-53/95, T-54/95, T-55/95, T-56/95, T-57/95, T-58/95, T-59/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-63/95, T-64/95, T-65/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 3699, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ. υπ' αυτή την έννοια, και ΓενΔΕΕ T-279/02, *Degussa AG κατά Επιτροπής*, σκ. 155, καθώς και ΓενΔΕΕ T-54/03, *Lafarge SA κατά Επιτροπής*, σκ. 482.

¹⁶⁴ Βλ. σχετικά ΔΕΚ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-204/00P, C-205/00P, C-211/00P, C-213/00P, C-217/00P και C-219/00P, *Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 258.

¹⁶⁵ Βλ. ΓενΔΕΕ T-587/08, *Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής*, σκ. 637-639 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει και ΔΕΚ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-293/13P και C-294/13P, *Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce* σκ.159-160.

¹⁶⁶ Βλ. C-49/92 P, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA*, σκ. 87. Βλ. και σκ. 80 της ίδιας απόφασης, όπου αναφέρεται ότι «[...] το γεγονός και μόνον ότι κάθε επιχείρηση μετέχει στην παράβαση με τον δικό της τρόπο δεν αρκεί για να αποκλείσει την ευθύνη της για ολόκληρη την παράβαση, περιλαμβανομένης και της συμπεριφοράς που υλοποιείται μεν από άλλες μετέχουσες επιχειρήσεις, που συμμερίζονται όμως τον ίδιο αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό ή αποτέλεσμα».

αλλά δεν αποδείχθηκε ότι, με δική της συμπεριφορά, ήθελε να συμβάλει στο σύνολο των κοινών σκοπών που επιδίωκαν οι λοιποί συμμετέχοντες στη σύμπραξη και ότι γνώριζε το σύνολο των λοιπών παραβατικών συμπεριφορών τις οποίες είχαν κατά νου ή τις οποίες ακολουθούσαν οι εν λόγω συμμετέχοντες στη σύμπραξη επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο, η ΕΑ μπορεί να της καταλογίσει ευθύνη μόνο για τις συμπεριφορές στις οποίες συμμετείχε άμεσα και για τις συμπεριφορές που είχαν κατά νου ή ακολουθούσαν οι λοιποί συμμετέχοντες επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς με εκείνους που επιδίωκε η ίδια και για τις οποίες αποδείχθηκε ότι γνώριζε ή μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο¹⁶⁷.

86. Περαιτέρω, η έννοια της «ενιαίας παράβασης» αναφέρεται όχι μόνο σε μια κατάσταση, στην οποία πολλές επιχειρήσεις μετείχαν σε παράβαση που συνίστατο σε διαρκή συμπεριφορά με ένα και μόνο οικονομικό σκοπό, κατά τα ανωτέρω οριζόμενα, αλλά και σε μεμονωμένες παραβάσεις που συνδέονται λόγω ταυτότητας αντικειμένου (ίδιος σκοπός του συνόλου των στοιχείων) και υποκειμένων (ταυτότητα των οικείων επιχειρήσεων)¹⁶⁸. Η ύπαρξη μιας ενιαίας και διαρκούς παράβασης μπορεί να διαπιστωθεί τόσο σε περιπτώσεις οριζόντιων συμπράξεων, όσο και σε παραβάσεις που προκύπτουν σε κάθετες συμφωνίες, όπως λ.χ. σε περιπτώσεις καθορισμού τιμών μεταπώλησης¹⁶⁹. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της ενιαίας παράβασης ενδέχεται να αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό αντιθέτων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού ενεργειών, συνισταμένων σε συμφωνίες, εναρμονισμένες πρακτικές και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων¹⁷⁰.
87. Ειδικότερα, προκειμένου να χαρακτηριστούν διάφορες ενέργειες ως ενιαία και αδιάλειπτη παράβαση, πρέπει να επαληθεύεται εάν εμφανίζουν μεταξύ τους δεσμό συμπληρωματικότητας, εάν εντάσσονται δηλαδή εντός ενός «συνολικού σχεδίου» διότι επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό¹⁷¹, υπό την έννοια ότι κάθε μία από αυτές σκοπεύει στην αντιμετώπιση μιας ή περισσοτέρων συνεπειών της κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού και συντείνουν, μέσω της αλληλεπίδρασής τους, στην επέλευση του συνόλου των επιδιωκόμενων αντιθέτων στον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων¹⁷². Συναφώς, πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν όλες οι

¹⁶⁷ Βλ. ΔΕΕ C-293/13 P και C-294/13 P (συνεκδικασθείσες υποθ.), Fresh Del Monte Produce Inc. κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά Fresh Del Monte Produce Inc, EU:C:2015:416, σκ. 159.

¹⁶⁸ Συναφώς, ΓενΔΕΕ T-53/03, BPB κατά Επιτροπής, ό.π., σκ. 257. Βλ. επίσης ΓενΔΕΕ T-27/10, AC-Treuhand AG κατά Επιτροπής, ΓενΔΕΕ T-446/05, Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, σκ. 89, καθώς και ΓενΔΕΕ T-410/09, *Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall* κατά Επιτροπής, EU:T:2012:676, σκ. 152 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

¹⁶⁹ Βλ., π.χ., υπόθ. AT.40465 – *ASUS*, απόφαση της Ε.Επ. της 24.7.2018, σκ. 100-104· υπόθ. AT.40469 – *Denon & Marantz*, απόφαση της Ε.Επ. της 24.7.2018, σκ. 84-89· υπόθ. AT.40181 – *Philips*, απόφαση της Ε.Επ. της 24.7.2018, σκ. 53-58.

¹⁷⁰ Βλ. ΓενΔΕΕ T-410/09, *Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall* κατά Επιτροπής, EU:T:2012:676, σκ. 152 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

¹⁷¹ Βλ. σχετικά ΔΕΚ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-204/00P, C-205/00P, C-211/00P, C-213/00P, C-217/00P και C-219/00P, *Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής*, ό.π., σκ. 260. Η απόσταση δε κάποιων μηνών μεταξύ των εκδηλώσεων της συμπράξεως είναι αμελητέα στο πλαίσιο μιας σφαιρικής συμπεριφοράς που εφαρμόζεται επί σειρά ετών.

¹⁷² Βλ., ενδεικτικά, αποφάσεις ΔΕΕ C-239/11P, C-489/11P και C-498/11P, *Siemens, Mitsubishi, Toshiba κατά Επιτροπής*, σκ. 247-248. Βλ., υπό την έννοια αυτή, ΓενΔΕΕ T-101/05 και T-111/05, *BASF και UCB κατά Επιτροπής*, σκ. 179-181, ΓενΔΕΕ T-446/05, *Amann & Söhne GmbH & Co. KG και Cousin Filterie SAS κατά Επιτροπής*, σκ. 92. Συναφώς, βλ. και ΓενΔΕΕ T-385/06, *Aalberts Industries NV και λοιπών κατά Επιτροπής*, σκ. 88 («Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι η έννοια του ενιαίου σκοπού δεν μπορεί να καθορίζεται μέσω της γενικής αναφοράς στη στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός της αφορώσας την παράβαση αγοράς, καθόσον ο επηρεασμός

δυνάμενες να αποδείξουν ή να θέσουν υπό αμφισβήτηση τον εν λόγω δεσμό περιστάσεις, όπως το χρονικό διάστημα εφαρμογής, το περιεχόμενο, περιλαμβανομένων των μεθόδων που εφαρμόστηκαν και, συνακόλουθα, ο σκοπός των διαφόρων επιδίκων ενεργειών. Επομένως, θα ήταν τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρευθεί μια συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από ένα και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις¹⁷³. Τα στοιχεία και οι περιστάσεις που κρίνονται συναφή εξετάζονται στο σύνολό τους για την εξαγωγή συμπεράσματος¹⁷⁴⁺¹⁷⁵.

X. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

X.1 Εισαγωγή: Η υιοθέτηση του μοντέλου απευθείας χρεώσεων (DAF) για τις διατραπεζικές συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM – Εγχώριες συναλλαγές ανάληψης μετρητών στο πλαίσιο του Συστήματος DIASATM

X.1.1 Ιστορική αναδρομή – Η υπ' αριθ. 408/2008 Απόφαση της ΕΑ

88. Δεν είναι πρώτη φορά που η ΕΑ ερευνά τις διατραπεζικές συναλλαγές ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM. Συγκεκριμένα, στις 29.7.2008, είχε εκδώσει την υπ' αριθ. 408/2008 Απόφαση επί της Εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού σχετικά με την «Αυτεπάγγελτη Έρευνα για τα Διατραπεζικά Συστήματα DIASDEBIT, DIASATM και DIASTRANFER», η οποία αφορούσε στον ενδεχόμενο καθορισμό τιμών μέσω πολυμερών διατραπεζικών προμηθειών στα προαναφερθέντα συστήματα. Στην εν λόγω απόφαση, κατά πλειοψηφία, έγιναν δεκτές δεσμεύσεις που προτάθηκαν από τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι οποίες είχαν ισχύ έως την 1.8.2010.
89. Από την λήξη ισχύος των προαναφερθεισών δεσμεύσεων, τα πιστωτικά ιδρύματα, μέλη του συστήματος DIASATM, συμπεριλαμβανομένων των εμπλεκόμενων μερών και της HSBC, προχώρησαν σε σύναψη διμερών συμφωνιών για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών και ερώτησης υπολοίπου. Με τις εν λόγω συμφωνίες καθοριζόταν, σε διμερές επίπεδο, η σχετική προμήθεια που απέδιδε η τράπεζα η οποία είχε εκδώσει την κάρτα (εκδότρια τράπεζα-issuer) στην τράπεζα στην οποία άνηκε το ATM που χρησιμοποιήθηκε κατά τη συναλλαγή (πληρώτρια/αποδέκτρια τράπεζα – acquirer). Σημειώνεται ότι οι εν λόγω συμφωνίες δεν τροποποιήθηκαν μέχρι και τα μέσα του 2019, οπότε και λύθηκαν ως προς το σκέλος της

του ανταγωνισμού συνιστά, είτε ως αντικείμενο είτε ως αποτέλεσμα, ένα από τα αρρήκτως μεταξύ τους συνδεδεμένα ουσιαστικά στοιχεία κάθε συμπεριφοράς επιτίπουσας στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου [101 παρ. 1 ΣΛΕΕ]. Ένας τέτοιος ορισμός της έννοιας του ενιαίου σκοπού θα οδηγούσε στον εν μέρει περιορισμό του περιεχομένου της έννοιας της ενιαίας και αδιάλειπτης παραβάσεως, καθ' ο μέτρο θα είχε ως συνέπεια ότι πολλές σχετικές με κάποιον οικονομικό τομέα συμπεριφορές, απαγορευόμενες από το άρθρο [101 παρ. 1 ΣΛΕΕ], θα έπρεπε να χαρακτηρίζονται συστηματικά ως συστατικά στοιχεία ενιαίας παραβάσεως [...]]».

¹⁷³ Βλ. ΓενΔΕΕ Τ-6/89, *Enichem Anic SpA κατά Επιτροπής (Polypropylene)*, σκ. 204.

¹⁷⁴ Βλ. ΓενΔΕΕ, συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-259/02 έως Τ-264/02 και Τ-271/02, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG και λοιπών κατά Επιτροπής*, σκ. 121.

¹⁷⁵ Για τη σχετική δε, εκτίμηση παρέχεται στην Επιτροπή περιθώριο και διακριτική ευχέρεια εκτίμησης, καθώς οι ποικίλες παράμετροι σταθμίζονται διαφορετικά στο πλαίσιο των πραγματικών περιστατικών κάθε επιμέρους υπόθεσης. Υπό το πρίσμα δε της προαναφερθείσας νομολογίας, για τη διαπίστωση του ενιαίου χαρακτήρα της παράβασης πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν κάθε παράμετρος, η οποία είναι αντικειμενικά ικανή, στο πλαίσιο των ειδικών συνθηκών της κάθε υπόθεσης, να επιβεβαιώσει ή να θέσει υπό αμφισβήτηση τη στοίχιση διαφόρων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον ίδιο σκοπό, ως συστατικών στοιχείων ενός συνολικού σχεδίου, ήτοι μιας και μόνης παραβάσεως. Βλ. J Faull και A Nikpay (Eds.), *The EC Law of Competition* (3η έκδοση, Oxford University Press 2014), παρ. 8.462.

συναλλαγής της ανάληψης μετρητών και έκτοτε ισχύουν μόνον ως προς την προμήθεια ερώτησης υπολοίπου.

X.1.2 Χρεώσεις βάσει των διμερών συμφωνιών αμοιβαίας τιμολόγησης

90. Με βάση τα στοιχεία που προσκόμισε η ερευνώμενη Τράπεζα¹⁷⁶, ακολουθεί πίνακας με τις συμφωνηθείσες αμοιβές, όσον αφορά τις αναλήψεις μετρητών¹⁷⁷:

Εκδότρια Τράπεζα	Ποσό ανάληψης	Πληρώτρια Τράπεζα			
		Εθνική Τράπεζα	Alpha Bank ¹⁷⁸	Eurobank	Τράπεζα Αττικής
HSBC	έως 50€	[...]		[...]	[...]
	51€ - 100€	[...]		[...]	[...]
	101€ - 600€	[...]		[...]	[...]
Εκδότρια Τράπεζα	Ετήσιος αριθμός συναλλαγών ανάληψης μετρητών	Πληρώτρια Τράπεζα			
		Τράπεζα Πειραιώς			
HSBC	0-100.000			[...]	
	100.001-200.000			[...]	
	200.001-400.000			[...]	
	>400.001			[...]	

91. Σημειώνεται περαιτέρω ότι οι προμήθειες που αποτυπώνονται στον ανωτέρω πίνακα αποτελούσαν μέρος της τελικής χρέωσης του καρτούχου που πραγματοποιούσε συναλλαγή σε ATM άλλης τράπεζας από την εκδότρια, στην οποία και τηρούσε τον σχετικό λογαριασμό. Η τελική χρέωση του καρτούχου οριζόταν από την εκδότρια τράπεζα με βάση τον τιμοκατάλογο της, ενώ η αποδέτρια τράπεζα δεν χρέωνε τους καρτούχους. Αυτό συνέβαινε γιατί ουσιαστικά η αποδέτρια τράπεζα, προσφέροντας τη δυνατότητα συναλλαγών στους πελάτες της εκδότριας τράπεζας, αμειβόταν από την τελευταία, η οποία εν συνεχεία μετακύλυε την εν λόγω αμοιβή στους πελάτες της. Σύμφωνα με τον τιμοκατάλογο της HSBC, οι χρεώσεις με τις οποίες επιβαρύνονταν οι καρτούχοι της σε περίπτωση συναλλαγής από ATM τρίτης τράπεζας – μέλους του συστήματος DIASATM ήταν κατά κανόνα 2 ευρώ (προμήθεια «issuing fee»)¹⁷⁹, ανεξαρτήτως ποσού ανάληψης¹⁸⁰.
92. Ωστόσο, από τον Ιούλιο του 2019, εφαρμόστηκε από τις τράπεζες-μέλη του συστήματος DIASATM νέο σύστημα τιμολόγησης για τις *off-us* συναλλαγές ανάληψης μετρητών, με την εφαρμογή προμήθειας απευθείας χρέωσης Direct Access Fee (DAF) και στις συναλλαγές του συγκεκριμένου δικτύου. Επισημαίνεται ότι το χρονικό διάστημα 2018-2019, οι ελληνικές αποδέτριες τράπεζες εφαρμόσαν σταδιακά άμεση χρέωση (DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες έκδοσης εγχώριων καρτών που δεν συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, καθώς και στις κάρτες αλλοδαπών εκδοτών, που διοδεύονταν και εκκαθαρίζονταν μέσω των Διεθνών Σχημάτων. Εξαιρέση από την εφαρμογή της εν λόγω προμήθειας

¹⁷⁶ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3210/27.5.2024 ΠΔΔ της HSBC.

¹⁷⁷ Για τα αντίστοιχα στοιχεία των λοιπών εμπλεκόμενων τραπεζών, βλ. υπ' αριθμ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 134.

¹⁷⁸ Δυνάμει της από [...] μεταξύ της HSBC και της εταιρίας με την επωνυμία «[...]», η HSBC αξιοποιούσε το δίκτυο ATM της Alpha Bank βάσει των όρων της εν λόγω σύμβασης.

¹⁷⁹ Η αντίστοιχη χρέωση ήταν χαμηλότερη για τους πελάτες Advance και Premier· βλ. την 5173/7.8.2019 επιστολή της HSBC.

¹⁸⁰ Για τα αντίστοιχα στοιχεία των λοιπών εμπλεκόμενων τραπεζών, βλ. υπ' αριθμ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 136.

αποτελούσαν οι συναλλαγές που εκκαθαρίζονταν μέσω συστήματος ΔΙΑΣ, καθώς σε αυτήν την περίπτωση ίσχυαν οι προαναφερθείσες διμερείς συμφωνίες μεταξύ των τραπεζών. Στην περίπτωση της HSBC, ειδικότερα, η μετάπτωση στο μοντέλο χρέωσης DAF για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών τόσο εντός, όσο και εκτός του δικτύου DIASATM έλαβε χώρα ταυτόχρονα, στις 21.8.2019¹⁸¹.

93. Εφαρμόζοντας το συγκεκριμένο μοντέλο τιμολόγησης, η εκδότρια τράπεζα παύει πλέον να αποδίδει αμοιβή στην αποδέκτρια τράπεζα, καθώς η ίδια η αποδέκτρια τράπεζα λαμβάνει απευθείας την προμήθεια από τον καρτούχο, ο οποίος πραγματοποιεί τη συναλλαγή ανάληψης μετρητών. Αναλυτικότερα, ακολουθεί πίνακας στον οποίο αποτυπώνεται η εν λόγω χρέωση, η ημερομηνία εφαρμογής της, καθώς και η ημερομηνία ενημέρωσης των πελατών της κάθε τράπεζας¹⁸²:

Τράπεζα	Ύψος χρέωσης DAF (σε Ευρώ)	Ημ/νία επιβολής DAF εντός DIASATM	Ημ/νία δημόσιας ανακοίνωσης
Τράπεζα Πειραιώς	€ 3,00	[...]	[...] ^[1]
Εθνική Τράπεζα	€ 2,60	[...]	[...] ^[2]
Alpha Bank	€ 2,50	[...]	[...] ^[3]
Eurobank	€ 2,50	[...]	[...] ^[4]
Attica Bank	€ 2,00	[...]	[...] ^[5]
HSBC	€ 2,50	[...]	[...] ^[6]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank, Attica Bank και HSBC από την ΓΔΑ

94. Σημειώνεται ότι, παράλληλα, τροποποιήθηκαν τα ποσά χρέωσης της προμήθειας που η εκδότρια τράπεζα χρεώνει τον καρτούχο – πελάτη της (*issuing fee*) σε περίπτωση ανάληψης μετρητών από ATM άλλης τράπεζας. Διευκρινίζεται ότι η εν λόγω προμήθεια έρχεται επιπρόσθετα και είναι ανεξάρτητη από το DAF, το οποίο όπως προαναφέρθηκε, χρεώνεται από την αποδέκτρια τράπεζα. Σε περιπτώσεις ανάληψης μετρητών από ATM τρίτης τράπεζας, η HSBC ως εκδότρια τράπεζα χρεώνει τους καρτούχους της 0,60 ευρώ ανά συναλλαγή^{183,184}.
95. Συμπερασματικά, με βάση τα ανωτέρω αναφερόμενα, η τελική χρέωση του καρτούχου που πραγματοποιεί τη συναλλαγή είναι το άθροισμα του DAF και του *issuing fee*. Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η τελική χρέωση την οποία επιβαρύνεται ο πελάτης της HSBC για

¹⁸¹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5173/7.8.2019 επιστολή της HSBC.

¹⁸² [1] [...].

[2] [...].

[3] [...].

[4] [...].

[5] [...].

[6] Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4068/23.5.2023 επιστολή της HSBC, ερ. 3.

¹⁸³ Κατ' εξαίρεση, οι πελάτες [...]· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 5173/7.8.2019 επιστολή της HSBC.

¹⁸⁴ Για τα αντίστοιχα στοιχεία των λοιπών εμπλεκόμενων τραπεζών, βλ. υπ' αριθμ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 140.

διατραπεζικές συναλλαγές ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM με την εφαρμογή του νέου τιμολογιακού μοντέλου¹⁸⁵:

Τελική Χρέωση Καρτούχου HSBC για Ανάλυση Μετρητών					
Εκδότηρια Τράπεζα	Αποδέκτρια Τράπεζα				
	Τράπεζα Πειραιώς	Εθνική Τράπεζα	Alpha Bank	Eurobank	Attica Bank
HSBC	3,60	3,20	3,10	3,10	2,60

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων των Τρ. Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank, Attica Bank και HSBC από την ΓΔΑ

96. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία, από τον Ιούλιο 2019 και μετά, η επιβάρυνση των καρτούχων της HSBC για μία συναλλαγή ανάληψης μετρητών από ATM τρίτης τράπεζας εντός συστήματος DIASATM, κυμαίνεται από €2,6 έως €3,6 ανάλογα με την αποδέκτρια τράπεζα.
97. Στην Ενότητα που ακολουθεί παρατίθενται τα ευρήματα από την έρευνα της Υπηρεσίας.

X.2 Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM – Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM

98. Από το 2010, οι ελεγχόμενες τράπεζες, μέλη του συστήματος DIASATM, είχαν συνάψει μεταξύ τους διμερείς συμφωνίες για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών και ερώτησης υπολοίπου. Με τις εν λόγω συμφωνίες καθοριζόταν, σε διμερές επίπεδο, η σχετική προμήθεια που απέδιδε η τράπεζα η οποία είχε εκδώσει την κάρτα (εκδότηρια τράπεζα-issuer) στην τράπεζα στην οποία άνηκε το ATM που χρησιμοποιήθηκε κατά τη συναλλαγή (πληρώτρια/αποδέκτρια τράπεζα-acquirer)¹⁸⁶.
99. Οι ανωτέρω προμήθειες που αποτυπώνονται στην παρ. 108 αποτελούσαν μέρος της τελικής χρέωσης του καρτούχου που πραγματοποιούσε συναλλαγή σε ATM άλλης τράπεζας από αυτήν που τηρούσε λογαριασμό και κατ' επέκταση που είχε εκδώσει την κάρτα που χρησιμοποιήθηκε κατά τη συναλλαγή. Η τελική χρέωση του καρτούχου οριζόταν από την εκδότηρια τράπεζα με βάση τον τιμοκατάλογό της, ενώ η αποδέκτρια τράπεζα δεν χρέωνε τους καρτούχους. Αυτό συνέβαινε γιατί ουσιαστικά η αποδέκτρια τράπεζα προσέφερε τη δυνατότητα συναλλαγών στους πελάτες της εκδότηριας τράπεζας, αμειβόταν από την εκδότηρια, η οποία εν συνεχεία μετακύλυε την εν λόγω αμοιβή στους πελάτες της.
100. Βάσει των στοιχείων του φακέλου, για τη στοιχειοθέτηση της συμμετοχής της HSBC σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο

¹⁸⁵ Αναφορικά με την επιβάρυνση των πελατών των λοιπών εμπλεκόμενων Τραπεζών, βλ. υπ' αριθμ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 141.

¹⁸⁶ Σημειώνεται ότι οι εν λόγω συμφωνίες δεν τροποποιήθηκαν μέχρι και τα μέσα του 2019, οπότε και λύθηκαν ως προς το σκέλος της συναλλαγής της ανάληψης μετρητών και έκτοτε ισχύουν μόνον ως προς την προμήθεια ερώτησης υπολοίπου.

τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ εντός του συστήματος DIASATM ελήφθησαν υπ' όψιν τα ακόλουθα στοιχεία:

- Η από **13.07.2018** επιστολή της [...] προς την HSBC και τις λοιπές εμπλεκόμενες τράπεζες, με την οποία ενημερώνει την τελευταία ότι «[...] η [...] προτίθεται να μηδενίσει την από 01/08/2010 διμερή συμφωνία τιμολόγησης των μεταξύ μας συναλλαγών που διενεργούνται σε ATM της τράπεζάς μας και να χρεώνει απευθείας με έξοδα τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται στα ATM του Δικτύου της [...]. Η αλλαγή της τιμολόγησης θα ισχύσει μόνο για τη συναλλαγή ανάληψης μετρητών. Για τις υπόλοιπες συναλλαγές (ερώτηση υπολοίπου, pin change/pin unblock) θα συνεχίσουν να ισχύουν οι συμφωνημένες τιμολογήσεις. Οι συναλλαγές θα συνεχίσουν να εκκαθαρίζονται από τη ΔΙΑ.Σ με την εκδότρια Τράπεζα να έχει την υποχρέωση καταβολής της συμφωνημένης αμοιβής στη ΔΙΑ.Σ. Παρακαλούμε για τη συμφωνία σας ή τα σχόλιά σας στην ανωτέρω πρότασή μας, όπως επίσης να μας γνωστοποιήσετε, εάν προτιμάτε ή όχι και εσείς να αλλάξετε αντίστοιχα την ισχύουσα διατραπεζική προμήθεια»¹⁸⁷.
- Το ζήτημα του DAF στις εκτός διμερών (εκτός ΔΙΑΣ) αναλήψεις και του «θορύβου» που έχει προκληθεί από διάφορα δημοσιεύματα απασχολεί και τη (διατραπεζική) Επιτροπή Στρατηγικής για Θέματα Digital Banking της ΕΕΤ (Ε05) κατά τη συνεδρίασή της η οποία πραγματοποιήθηκε στις **18.10.2018**. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο σχέδιο πρακτικού της ανωτέρω από 18.10.2018 συνεδρίασης¹⁸⁸ «Η επιβολή Direct Access Fee (DAF) από ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΕΘΝΙΚΗ και EUROBANK σε αναλήψεις μετρητών με κάρτες έκδοσης παρόχων υπηρεσιών πληρωμών με τους οποίους δεν υπάρχουν διμερείς συμφωνίες για την εξυπηρέτηση των συναλλαγών αναλήψεων από το σύστημα DIAS ATM SWITCHING έχει ήδη δημιουργήσει θόρυβο και κάποια δημοσιεύματα στα εγχώρια μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μετά από εκτενή συζήτηση και προκειμένου να ακολουθούνται οι κανόνες αποφασίστηκε να καταργηθούν οι μεταξύ των τραπεζών διμερείς συμφωνίες και η επιβολή DAF σε όλους τους μη πελάτες τους (άλλων τραπεζών και/ή ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος) σε περίπτωση χρήσης άλλου δικτύου εκτός της τράπεζας τους». Στο εν λόγω σχέδιο πρακτικού της από 18.10.2018 συνεδρίασης της διατραπεζικής Επιτροπής Στρατηγικής για Θέματα Digital Banking της ΕΕΤ επισυνάπτεται λίστα συμμετεχόντων, στην οποία περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, και η [...] (ως εκπρόσωπος της HSBC)¹⁸⁹.

¹⁸⁷ Βλ. ηλεκτρονικό αρχείο, το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...].

¹⁸⁸ Βλ. το από 26.10.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της ΕΕΤ με θέμα «Διαν ΠΡΟΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ: Συνεδρίαση της Επιτροπής Στρατηγικής της ΕΕΤ για θέματα Digital Banking (18.10.2018): Ενημερωτικό σημείωμα και κείμενο τεκμηρίωσης», το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...].

¹⁸⁹ Σημειώνεται ότι στο τελικό κείμενο των πρακτικών το οποίο αποστέλλεται στα μέλη της επιτροπής στις 5.11.2018, η ανωτέρω απόφαση περί κατάργησης των διμερών συμφωνιών και επιβολής DAF σε όλους τους μη πελάτες της κάθε τράπεζας έχει διαγραφεί και αντικατασταθεί από το ακόλουθο: «6. Direct Access Fee (DAF) στις αναλήψεις μετρητών από ATM. Για το συγκεκριμένο θέμα έγινε εκτενής συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών, στο πλαίσιο της οποίας επιβεβαιώθηκε πως η επιβολή DAF, το ποσό και οι όροι επιβολής του, συνιστούν επιχειρηματική απόφαση της κάθε acquiring bank το δίκτυο ATM της οποίας αξιοποιείται από τρίτους, μη πελάτες της, για αναλήψεις μετρητών». Βλ. το από 5.11.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από την ΕΕΤ προς την «Ε05 DIGITAL BANKING STEERING COMMITTEE (DBSC)» με θέμα «ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΕΤ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ DIGITAL BANKING (18.10.2018)», το οποίο συνελήγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...]. Το εν λόγω μήνυμα εντοπίστηκε και κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...].

101. Κατόπιν των ανωτέρω, και στο πλαίσιο επικοινωνιών για την υλοποίηση της μετάπτωσης στο νέο μοντέλο χρέωσης DAF, παρατίθενται τα κάτωθι στοιχεία:

- Το από [...] μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της ΔΙΑΣ προς εκπροσώπους τραπεζών, μεταξύ των οποίων και της HSBC, με θέμα «*RE: Ετοιμότητα τραπεζών για λειτουργία του Direct Access Fee (DAF) στην υπηρεσία DIASATM, ορισμός ημέρας παραγωγικής λειτουργίας ως issuers Δευτέρα 22/7/2019 (επείγον) --- > επόμενα βήματα, δοκιμές --- > στοιχεία επικοινωνίας υπευθύνων δοκιμών τραπεζών*», στο οποίο αναφέρεται «*Προκειμένου να συγχρονιστούν οι δοκιμές συναλλαγών με DAF μεταξύ των τραπεζών (acquirers / issuers), παρακαλώ να ορίσετε τον υπεύθυνο δοκιμών της τράπεζάς σας [...]*»¹⁹⁰.
- Το από **23.7.2019** μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «*FW: DAF – τηλεφωνική συνδιάσκεψη Δευτέρα 22/7/2019 ώρα 10Q00*», στο οποίο αναφέρεται «*Συνοπτικά η κατάσταση έχει ως εξής: - Επί του παρόντος η ενεργοποίηση του DAF ισχύει μόνο από εμάς, [...] – Οι υπόλοιπες τράπεζες [...] θα ενεργοποιήσουν το DAF σε μελλοντικό χρόνο [...]*»¹⁹¹.

102. Εν τέλει, η HSBC προχώρησε στις **21.8.2019** στην επιβολή DAF ύψους **2,50€** στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριας έκδοσης παρόχων που συμμετέχουν στο ΔΙΑΣ ATM με τον μηδενισμό της σχετικής προμήθειας στις μεταξύ των τραπεζών διμερείς συμφωνίες ως προς την συγκεκριμένη υπηρεσία¹⁹².

XI. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

XI.1 Συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης (επιβολή DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM

103. Από τα στοιχεία που εκτέθηκαν ανωτέρω¹⁹³ προκύπτει συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των Τραπεζών Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank, Attica Bank και HSBC αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης (ήτοι, μηδενισμός προμηθειών στις διμερείς συμβάσεις μεταξύ τραπεζών και μετάβαση στη χρέωση Direct Access Fee) για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με χρήση καρτών εκδόσεως εγχωρίων ΠΥΠ που συμμετέχουν στο σύστημα DIASATM, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ¹⁹⁴.

¹⁹⁰ Το από 25.6.2019 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της ΔΙΑΣ προς εκπροσώπους τραπεζών, μεταξύ των οποίων και της HSBC, με θέμα «*RE: Ετοιμότητα τραπεζών για λειτουργία του Direct Access Fee (DAF) στην υπηρεσία DIASATM, ορισμός ημέρας παραγωγικής λειτουργίας ως issuers Δευτέρα 22/7/2019 (επείγον) --- > επόμενα βήματα, δοκιμές --- > στοιχεία επικοινωνίας υπευθύνων δοκιμών τραπεζών*» συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...].

¹⁹¹ Το από 23.7.2019 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μεταξύ στελεχών της [...] με θέμα «*FW: DAF – τηλεφωνική συνδιάσκεψη Δευτέρα 22/7/2019 ώρα 10Q00*» συνελέγη κατά τον επιτόπιο έλεγχο στις [...].

¹⁹² Βλ την υπ' αριθ. πρωτ. 4068/23.5.2023 επιστολή της HSBC (ερ. 3).

¹⁹³ Βλ. Ενότητα «*Ενιαία και διαρκής παράβαση αναφορικά με τις χρεώσεις για τις off-us συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM – Συντονισμένη επιβολή DAF στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχωρίων παροχών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM*».

¹⁹⁴ Βλ. και υπ' αριθμ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 309 επ.

104. Ταυτόχρονα, όπως αναφέρεται και στην υπ' αριθ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, πέραν του άμεσου τρόπου συντονισμού της αμοιβαίας δράσης των έξι τραπεζών (συμφωνία/ εναρμονισμένη πρακτική), αυτοτελή, σημαντική και ενεργό συμμετοχή στη συγκεκριμένη σύμπραξη είχε και η ΕΕΤ ως ένωση επιχειρήσεων και λόγω της λήψης της από 18.10.2018 απόφασης της Επιτροπής Στρατηγικής για Θέματα Digital Banking της ΕΕΤ περί κατάργησης των διμερών συμφωνιών και μετάπτωσης στο μοντέλο χρέωσης DAF¹⁹⁵.
105. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι εμπλεκόμενες Τράπεζες στην παρούσα προέβησαν συνολικά στον μηδενισμό των προμηθειών για ανάληψη μετρητών από ATM στις μεταξύ τους διμερείς συμβάσεις, μόνον αφότου συντόνισαν την από κοινού μετάπτωσή τους στο μοντέλο DAF για τις εντός του συστήματος DIASATM σχετικές συναλλαγές¹⁹⁶. Επιδόθηκαν, συνεπώς, σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική, μειώνοντας την αβεβαιότητα που θα είχε κάθε εμπλεκόμενη τράπεζα ως προς την εμπορική πολιτική που θα υιοθετήσουν οι ανταγωνιστές της στην αγορά αναφορικά με την μετάπτωση στο εν λόγω μοντέλο χρέωσης.
106. Ενόψει της σχετικής νομολογίας των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων¹⁹⁷, η αξιολόγηση του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων τραπεζών αναφορικά με τη μετάπτωση στο μοντέλο χρέωσης DAF για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM που εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM γίνεται υπό το πρίσμα του οικονομικού και νομικού πλαισίου, στο οποίο αυτός εντάσσεται. Συναφώς, λαμβάνεται υπόψη ότι το κόστος για τη λειτουργία, τη συντήρηση και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου ATM, σύμφωνα με την HSBC Τράπεζα, «παραμένει σταθερά υψηλό»^{198,199}.
107. Στο πλαίσιο αυτό, για τους σκοπούς της αξιολόγησης της υπό κρίση πρακτικής ελήφθησαν υπόψη τα ακόλουθα:
- Το γεγονός ότι, όπως αναφέρει η Τράπεζα HSBC στην ΠΔΔ της, [...] ²⁰⁰.

¹⁹⁵ Βλ. αναλυτικά την υπ' αριθ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, ιδίως σκ. 348 - 363. Εν προκειμένω, η HSBC αποδέχεται με την ΠΔΔ την ύπαρξη μιας αυτοτελούς συμμετοχής της ίδιας, σε σχέση με την ΕΕΤ, στην ανωτέρω αποδιδόμενη παράβαση.

¹⁹⁶ Εν προκειμένω, η παράβαση εμπεριέχει ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως «συμφωνία» και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως «εναρμονισμένη πρακτική» - βλ. ενδεικτικά Υποθ. Τ-2/89, *Petrofina κατά Ευρ. Επιτροπής*, σκ. 219.

¹⁹⁷ Βλ. την απόφαση C-67/13P *Cartes Bancaires* [2014], όπου το δικαστήριο διατύπωσε τη σκέψη ότι η έννοια του περιορισμού του ανταγωνισμού ως προς το αντικείμενο πρέπει να ερμηνεύεται περιοριστικά (σκέψη 58), ενώ προκειμένου να αποφασιστεί εάν μια συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό ως προς το αντικείμενο, θα «πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το περιεχόμενο των διατάξεων [της συμφωνίας], οι στόχοι της και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο αποτελεί μέρος» (σκέψη 53). Βλ. επίσης ΔΕΕ C-307/18, *Generics (UK) Ltd κ.λπ. κατά Competition and Markets Authority*, σκ. 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία και ΔΕΕ C-591/16 P, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, σκ. 112. Βλ. επίσης την απόφαση C-298/22 *Banco BPN v BIC Portugueses and Others*.

¹⁹⁸ Περαιτέρω, η ίδια ως άνω Τράπεζα επισημαίνει ότι «[...]»· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3210/27.5.2024 ΠΔΔ της HSBC.

¹⁹⁹ Συναφώς, όπως αναφέρει στην ΠΔΔ της η HSBC, «[...] [...]»· βλ. σχετ. ΑΠ 652/2010 και ΑΠ 2123/2009, καθώς και ΥΑ Ζ1-798/2008 περί απαγόρευσης αναγραφής γενικών όρων συναλλαγών που έχουν κριθεί καταχρηστικοί, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση Ζ1-21 (ΦΕΚ Β' 21/2011).

²⁰⁰ Η HSBC αναφέρει περαιτέρω ότι η μετάπτωση στο νέο μοντέλο χρέωσης δεν ήταν στην πράξη συμβατή με τη διατήρηση των διμερών συμφωνιών, ως ίσχυαν, χωρίς να λάβουν χώρα οι εν λόγω προσαρμογές.

- Η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 924/2009, ως ίσχυε κατά την επίμαχη περίοδο²⁰¹, η οποία προέβλεπε ότι «[ο]ι επιβαρύνσεις που χρεώνονται από έναν πάροχο υπηρεσιών πληρωμής σε χρήστη υπηρεσιών πληρωμών για τις διασυνοριακές πληρωμές μέχρι το μέγιστο ποσό των 50 000 ευρώ είναι οι ίδιες με τις επιβαρύνσεις που χρεώνονται από τον ίδιο πάροχο υπηρεσιών πληρωμής στους χρήστες υπηρεσιών πληρωμών για τις αντίστοιχες εθνικές πληρωμές της ίδιας αξίας και με το ίδιο νόμισμα». Την επίμαχη περίοδο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε θέσει, κατά την αντίληψη της HSBC²⁰², ζήτημα συμμόρφωσης με τον Κανονισμό 924/2009, λόγω της προηγηθείσας επιβολής DAF σε διασυνοριακές αναλήψεις. Στο μεταξύ, όπως παρατηρείται στην ΠΔΔ της HSBC, είχε γίνει άρση των σχετικών απαγορεύσεων επιβολής DAF από τα Διεθνή Σχήματα Καρτών Visa και Mastercard.
- 108.** Ο παθητικός ρόλος της HSBC στην ως άνω περιγραφόμενη πρακτική, μέσω της παρουσίας της στην από 18.10.2018 συνεδρίαση της διατραπεζικής Επιτροπής Στρατηγικής για Θέματα Digital Banking της EET και σε τεχνικού περιεχομένου μεταγενέστερες επαφές για την υλοποίηση της μετάπτωσης σε DAF, δεν αίρει τον παραβατικό χαρακτήρα της συμμετοχής της στην αποδιδόμενη παράβαση και δεν μπορεί να την απαλλάξει από την ευθύνη της για συμμετοχή στην ανωτέρω συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική, δεδομένου ότι σε κάθε περίπτωση η Τράπεζα δεν αποστασιοποιήθηκε από αυτή δημόσια κατά τρόπο ώστε οι λοιποί μετέχοντες να θεωρήσουν ότι θέτει τέρμα στη συμμετοχή της ή δεν την κατήγγειλε στις διοικητικές αρχές²⁰³.
- 109.** Ενόψει των ανωτέρω, και συνεκτιμώντας το πραγματικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο έλαβε χώρα ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων ως προς το εφαρμοστέο μοντέλο τιμολόγησης για τις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM, δεν αξιολογείται στην υπό κρίση υπόθεση, ως παραβλάπτων την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού εκ της φύσεώς του²⁰⁴ και θα πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματά του. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αξιολόγηση της Υπηρεσίας, το σχετικό οικονομικό και νομικό πλαίσιο δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα της εξ αντικειμένου παράβασης και επομένως κρίνεται αναγκαία η εξέταση των αποτελεσμάτων της συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής²⁰⁵. Ως προς την ανάλυση των αποτελεσμάτων, η Υπηρεσία κρίνει ότι η ανωτέρω συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των εμπλεκόμενων Τραπεζών είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν προς τις κανονικές συνθήκες της εν θέματι αγοράς, συγκρίνοντας τα πιθανά αποτελέσματα με την κατάσταση ανταγωνισμού που θα επικρατούσε απουσία της συγκεκριμένης συμφωνίας/εναρμονισμένης πρακτικής. Ειδικότερα, υπό κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά,

²⁰¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 924/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Κοινότητα και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2560/2001 [2009] ΕΕ L 266/11. Ο Κανονισμός (ΕΚ) 924/2009 έχει ήδη καταργηθεί από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1230 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2021 για τις διασυνοριακές πληρωμές στην Ένωση [2021] ΕΕ L 274/20.

²⁰² Βλ. σχετικά και ΠΔΔ της Τράπεζας.

²⁰³ Βλ. ενδεικτικά C-68/12, Protimonopolný úrad Slovenskej republiky κατά Slovenská sporiteľňa a.s., σκ. 27 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

²⁰⁴ Βλ. σχετικά υπόθ. I849 – *Bancomat – Prelievi Contanti*, απόφαση της Ιταλικής Αρχής Ανταγωνισμού της 30.11.2022, καθώς και την υπ' αριθ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 313 επ..

²⁰⁵ Εν προκειμένω, το συμπέρασμα της παρούσας αξιολόγησης της Υπηρεσίας αντανάκλα επακριβώς το προηγούμενο συμπέρασμα της στην υπόθεση 838/2023 αναφορικά με την αξιολόγηση της συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής στη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης.

καθεμία από τις εμπλεκόμενες Τράπεζες θα τελούσε σε άγνοια αναφορικά με τις προθέσεις των ανταγωνιστών της να υιοθετήσουν το μοντέλο απευθείας χρεώσεων (DAF), τουλάχιστον μέχρι την ανακοίνωση της απόφασης εκάστου εξ αυτών να μηδενίσουν τις κατά περίπτωση ισχύουσες διμερείς συμφωνίες τιμολόγησης.

110. Η συμφωνία ή/ και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των έξι εμπλεκόμενων Τραπεζών περί της υιοθέτησης του μοντέλου χρέωσης DAF για τις διατραπεζικές συναλλαγές ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM είχε ως αποτέλεσμα, λαμβάνοντας υπ' όψιν το προαναφερόμενο οικονομικό και νομικό πλαίσιο (Κανονισμός 924/2009), τον περιορισμό του ανταγωνισμού κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ²⁰⁶. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι: **(α)** οδήγησε σε αύξηση του ύψους των προμηθειών που λαμβάνουν οι αποδέκτριες Τράπεζες για συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με κάρτες εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ, οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM και **(β)** οδήγησε σε μείωση της παραγωγής, μέσω της μείωσης του πλήθους συναλλαγών ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM. Τα επιμέρους αποτελέσματα της εξεταζόμενης πρακτικής αναλύονται ως ακολούθως:

α. Αύξηση των τιμών

111. Στην προκειμένη περίπτωση, διαπιστώνεται καταρχάς ότι η μεταβολή του εφαρμοζόμενου μοντέλου χρέωσης για τις διατραπεζικές αναλήψεις μετρητών από ATM οδήγησε σε αύξηση των χρεώσεων των καταναλωτών. Ειδικότερα, η μέση προμήθεια που λάμβανε η HSBC ανά συναλλαγή ανάληψης μετρητών κατά τα έτη 2017-2018 υπό το προηγούμενο καθεστώς των διμερών συμβάσεων αμοιβαίας τιμολόγησης ανερχόταν σε **0,85-0,86 ευρώ**²⁰⁷, ενώ, μετά την υιοθέτηση του ισχύοντος μοντέλου τιμολόγησης (χρέωση DAF) αυξήθηκε στα **2,50 ευρώ**^{208,209}.
112. Γίνεται συνεπώς αντιληπτό ότι η συντονισμένη εφαρμογή του μοντέλου απευθείας χρέωσης στις εντός του συστήματος DIASATM συναλλαγές οδήγησε σε αύξηση της προμήθειας της εκάστοτε αποδέκτριας Τράπεζας ανά συναλλαγή σε σχέση με την μέση προϊσχύουσα διατραπεζική προμήθεια.

β. Μείωση της παραγωγής

113. Περαιτέρω, η εξεταζόμενη συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική περί μεταβολής του μοντέλου χρέωσης οδήγησε σε περιορισμό της παραγωγής, εκφραζόμενης ως πλήθος συναλλαγών ανάληψης μετρητών εντός του συστήματος DIASATM. Πιο συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τον κάτωθι Πίνακα, οι *off-us* αναλήψεις μετρητών από τα ATM της HSBC εντός του δικτύου DIASATM έχουν μειωθεί αισθητά από την ημερομηνία εισαγωγής της

²⁰⁶ Βλ. ΔΕΕ C-228/18, *Gazdasági Versenyhivatal κατά Budapest Bank Nyrt. κ.λπ.*, EU:C:2020:265, σκ. 37-44.

²⁰⁷ Πρόκειται για τη χρέωση του καρτούχου που αποδιδόταν στην HSBC ως αποδέκτρια τράπεζα.

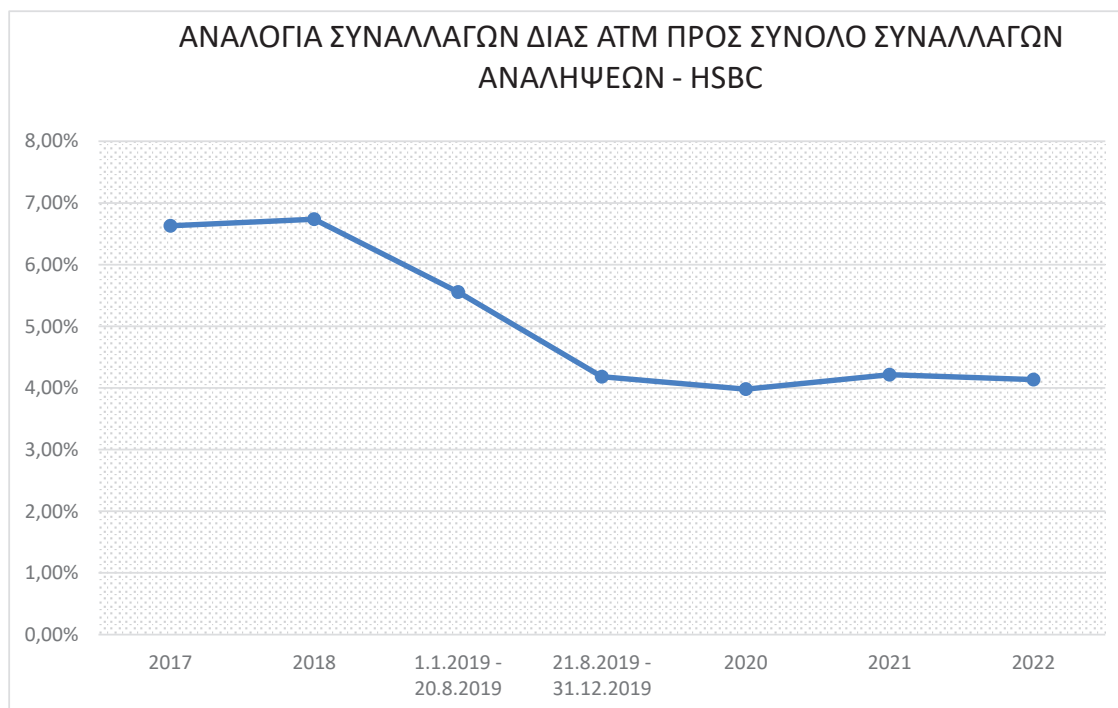
²⁰⁸ Τα στοιχεία προέκυψαν σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 4380/31.5.2023 επιστολή της HSBC.

²⁰⁹ Για τις αυξήσεις των χρεώσεων των λοιπών εμπλεκόμενων τραπεζών συνεπεία της υπό εξέταση σύμπραξης, βλ. την υπ' αριθ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 316.

χρέωσης DAF και εφεξής, σε σύγκριση με το προϊσχύον καθεστώς των διμερών συμβάσεων αμοιβαίας τιμολόγησης^{210,211}:

ΕΤΟΣ/ΠΕΡΙΟΔΟΣ	2017	2018	1/1/2019 = 20/8/2019	21/8/2019 – 31/12/2019	2020	2021	2022
ΟΓΚΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΜΕΣΩ DIASATM	17.575	17.409	10.070	3.913	6.899	7.057	7.119
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΑΝΑΛΗΨΗΣ	265.058	258.463	181.335	93.581	173.357	167.432	172.241
% ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ DIASATM ΠΡΟΣ ΣΥΝΟΛΟ	6,63%	6,74%	5,55%	4,18%	3,98%	4,21%	4,13%

114. Όπως διαπιστώνεται με βάση τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα, το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει, αναφορικά με τις επιπτώσεις της εισαγωγής του μοντέλου χρέωσης DAF στον όγκο των διατραπεζικών συναλλαγών ανάληψης μετρητών, εάν αυτές υπολογιστούν ως ποσοστό επί του συνόλου των αναλήψεων που εκτελούνται σε ετήσια βάση από τα ATM της εκάστοτε Τράπεζας. Ακολούθως παρατίθεται και σχετική διαγραμματική απεικόνιση της εν λόγω ποσοστιαίας αναλογίας

²¹⁰ Τα στοιχεία που παρατίθενται στον εν λόγω Πίνακα εξήχθησαν σύμφωνα με την υπ' αριθ. πρωτ. 4380/31.5.2023 επιστολή της HSBC (Συνημ. 6). Δεδομένου ότι η εφαρμογή της προμήθειας DAF για τις εντός δικτύου DIASATM συναλλαγές έλαβε χώρα τον Αύγουστο του 2019 για την HSBC, τα στοιχεία του 2019 διαχωρίζονται στις δύο αντίστοιχες περιόδους προ και μετά την επιβολή DAF, όπως αυτά προσκομίστηκαν από την Τράπεζα.

²¹¹ Για τη μείωση στις αναλήψεις μετρητών από τα ATM των λοιπών εμπλεκόμενων τραπεζών συνεπεία της υπό εξέταση σύμπραξης, βλ. την υπ' αριθ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 317-318.

115. Για τους λόγους αυτούς, η συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ της HSBC και των Τραπεζών Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank, Attica Bank συνιστά εξ αποτελέσματος περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, ενώ δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 1 παρ. 3 και 101 παρ. 3, ούτε και αυτές της Ανακοίνωσης de minimis.
116. Η συμμετοχή της HSBC στην ανωτέρω πρακτική προσδιορίζεται χρονικά από **13.7.2018** μέχρι **28.7.2023**, ημερομηνία κατά την οποία το ελληνικό υποκατάστημα της HSBC έπαυσε τις τραπεζικές εργασίες του κατόπιν μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού στην Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε.

ΧΙΙ. Ενιαία και διαρκής παράβαση

117. Όπως έχει ήδη διαπιστωθεί²¹², οι λοιπές εμπλεκόμενες τράπεζες και η ΕΕΤ συμμετείχαν στο σύνολο αντίθετων προς τον ανταγωνισμό ενεργειών, που εμφανίζουν μεταξύ τους δεσμό συμπληρωματικότητας, εντάσσονται δηλαδή εντός ενός συνολικού σχεδίου, διότι επιδιώκουν έναν και τον αυτό οικονομικό σκοπό, ήτοι την αύξηση των εσόδων από τα ΑΤΜ. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, η HSBC συμμετείχε άμεσα σε μία μόνο αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά που αποτελεί μέρος μίας ενιαίας και διαρκούς παράβασης²¹³, ενώ δεν αποδείχθηκε ότι, με δική της συμπεριφορά, ήθελε να συμβάλει στο σύνολο των κοινών σκοπών που επιδίωκαν οι λοιποί συμμετέχοντες στη σύμπραξη και ότι γνώριζε το σύνολο των λοιπών παραβατικών συμπεριφορών τις οποίες είχαν κατά νου ή τις οποίες ακολουθούσαν οι εν λόγω συμμετέχοντες στη σύμπραξη επιδιώκοντας τους ίδιους σκοπούς ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και ότι αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο. Για τον λόγο αυτό, ευθύνη μπορεί να καταλογιστεί στην HSBC μόνο για την συμπεριφορά στην οποία συμμετείχε άμεσα, ήτοι τη συμμετοχή της σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική με τις Τράπεζες Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank και Attica Bank αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης (επιβολή της χρέωσης DAF) για συναλλαγές ανάληψης μετρητών εντός του δικτύου DIASATM²¹⁴.
118. Συμπερασματικά, βάσει των ανωτέρω προκύπτει ότι η απόφαση της ΕΕΤ και η συμφωνία/εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των τραπεζών Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Attica Bank και HSBC για επιβολή DAF στις εντός DIASATM συναλλαγές, αποτελούν αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορές, με επιζήμιο για τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα, οι οποίες συνθέτουν μέσω της αλληλεπίδρασής τους, μια ενιαία και διαρκή παράβαση²¹⁵.

ΧΙΙΙ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

²¹² Βλ. υπ' αριθμ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 369.

²¹³ Τα στοιχεία του φακέλου υποδεικνύουν την παντελή έλλειψη ενδείξεων για συμμετοχή της HSBC στις λοιπές παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού πέραν της συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης.

²¹⁴ Βλ. και ανωτέρω Ενότητα «Η έννοια της «ενιαίας και διαρκούς παράβασης» και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

²¹⁵ Βλ. Υπόθεση C-609/13 P, *Duravit AG κατά Επιτροπής*, παρ. 121 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

XIII.1 Εφαρμοστέοι κανόνες ως προς τις κυρώσεις – Κριτήρια καθορισμού του ύψους του προστίμου

- 119.** Η ΕΑ έχει την αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων για αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 περ. α) και δ) του Ν. 3959/2011, ως ισχύει²¹⁶.
- 120.** Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1, περ. δ του Ν. 3959/2011 (ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 19 του Ν. 4886/2022 και ισχύει από 24.01.2022) εφόσον η ΕΑ μετά από σχετική έρευνα διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του ίδιου νόμου, μπορεί με απόφασή της να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση. Κατά την ισχύουσα διάταξη (δυνάμει τροποποιήσεων που εισήχθησαν με τον Ν. 4886/2022) του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση, ενώ, προ των ως άνω τροποποιήσεων, η (προϊσχύουσα) διάταξη προέβλεπε ότι το ποσοστό 10% υπολογίζεται επί του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης^{217,218}. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο²¹⁹.
- 121.** Σύμφωνα με το άρθρο 25B παρ. 1α του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης και το είδος της συμμετοχής της συγκεκριμένης επιχείρησης στην παράβαση. Εφόσον είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ύψος του οικονομικού οφέλους της επιχείρησης από

²¹⁶ Βλ. και απόφαση ΔΕΕ, C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής* (μη δημοσιευμένη ακόμα στη Συλλογή), όπου στην σκ.75 αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «...η νομική βάση με την οποία παρέχεται στο θεσμικό όργανο της Ένωσης η εξουσία εκδόσεως πράξεως πρέπει να ισχύει κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως αυτής».

²¹⁷ Σημειώνεται δε ότι σύμφωνα με το άρθρο 25B παρ. 4 του Ν. 3959/2011, ως ισχύει, όταν η παράβαση που διέπραξε η ένωση επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της, το πρόστιμο μπορεί να ανέρχεται μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών των μελών αυτής που είχαν ενεργή δράση στην αγορά στην οποία συνέβη η παράβαση κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση. Αν επιβάλλεται πρόστιμο σε ένωση επιχειρήσεων, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών της, και η ένωση δεν είναι αξιόχρηη, η ένωση είναι υποχρεωμένη να ζητήσει εισφορές από τα μέλη της, προκειμένου να καλύψει το ποσό του προστίμου. Εάν δεν καταβληθούν εισφορές μέσα στην προθεσμία που έχει ορισθεί, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να απαιτήσει την καταβολή του προστίμου απευθείας από καθεμία από τις επιχειρήσεις, οι εκπρόσωποι των οποίων ανήκαν στα εμπλεκόμενα όργανα λήψης αποφάσεων της ένωσης. Όταν η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει απαιτήσει πληρωμή, σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, μπορεί, εφόσον είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της ολοσχερούς πληρωμής του προστίμου, να απαιτήσει πληρωμή του υπολοίπου από οποιοδήποτε μέλος της ένωσης που είχε ενεργή δράση στην αγορά στην οποία συνέβη η παράβαση. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν απαιτεί πληρωμή βάσει των προηγούμενων εδαφίων από επιχειρήσεις που αποδεικνύουν ότι δεν εφάρμοσαν την παράνομη απόφαση της ένωσης διότι είτε δεν είχαν αντιληφθεί την ύπαρξή της είτε αποστασιοποιήθηκαν ενεργά από αυτήν πριν αρχίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού να διερευνά την υπόθεση. Η οικονομική ευθύνη κάθε επιχείρησης όσον αφορά στην καταβολή του προστίμου δεν υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης οικονομική χρήση.

²¹⁸ Περαιτέρω, στην περίπτωση ενιαίας παράβασης των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, το ανώτατο όριο του προστίμου υπολογίζεται επί της ενιαίας παράβασης (και όχι σε τυχόν μεμονωμένες πρακτικές που ενδέχεται να συνιστούν και αυτοτελώς παραβάσεις των ίδιων διατάξεων). Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΠΕΚ Τ-25/05 ΚΜΕ κατά Επιτροπής σκ. 172, ΠΕΚ Τ-68/04 SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, σκ. 126-134, καθώς και ΠΕΚ Τ-71/03 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 117-118 & 377.

²¹⁹ Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών-μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

την παράβαση, το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από αυτό, ακόμα και αν υπερβαίνει το ποσοστό που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο. Η διατύπωση της συγκεκριμένης διάταξης είναι ίδια με την προηγούμενη του άρθρου 25 παρ. 2 υπό στ. α του Ν. 3959/2011.

122. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των διοικουμένων, γενικός κανόνας είναι ότι εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις²²⁰. Αυτό ισχύει και για τις διατάξεις που προβλέπουν τις επιβλητέες κυρώσεις²²¹.
123. Ακολουθως, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ της 7.7.2022²²² (αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων σε συνέχεια της τροποποίησης του Ν. 3959/2011 με το Ν. 4886/2022, βάσει των διατάξεων των άρθρων 25 και 25B του ως άνω νόμου (εφεξής «Ανακοίνωση για τον υπολογισμό του προστίμου»), η ΕΑ «... καθορίζει το βασικό ποσό προστίμου για κάθε εμπλεκόμενη επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα, τη διάρκεια, τη γεωγραφική έκταση της παράβασης, καθώς και τη διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση έκαστου εμπλεκόμενου μέρους ... εφόσον το κρίνει σκόπιμο, αναπροσαρμόζει (προσαυξάνει ή μειώνει) το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις»²²³. Ειδικότερα το βασικό ποσό του προστίμου, κριτήρια καθορισμού του οποίου αποτελούν η σοβαρότητα, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, καθώς και η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση έκαστου εμπλεκόμενου μέρους, προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορά η παράβαση²²⁴ βάσει των ανωτέρω κριτηρίων και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά²²⁵.
124. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η ΕΑ λαμβάνει υπόψη ιδίως το είδος της παράβασης, τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση, το οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν οι παραβάτες, την οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς²²⁶.
125. Για να υπολογισθεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται η περίοδος ύπαρξης της σύμπραξης, ήτοι η περίοδος από την ημερομηνία σύναψής της μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να ισχύει²²⁷.

²²⁰ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA* κατά Επιτροπής, σκ. 67-71.

²²¹ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA* κατά Επιτροπής, σκ. 69 και 77.

²²² Βλ. <https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/ypologismos-prostimon.html>.

²²³ Βλ. παρ. 5 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 7ης Ιουλίου 2023 «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων δυνάμει των άρθρων 25 και 25B του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει».

²²⁴ Βλ. παρ. 6 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου, καθώς και Κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1/2003, παρ. 21.

²²⁵ Βλ. παρ. 6 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

²²⁶ Βλ. παρ. 8 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

²²⁷ Βλ. απόφαση ΠΕΚ της 27.07.2005, T-49 έως T-51/02, *Brasserie nationale κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 185.

- Η παράβαση διαρκεί όσο εξακολουθεί να υφίσταται ο περιορισμός του ανταγωνισμού που προκύπτει από τη συγκεκριμένη συμπεριφορά²²⁸. Προκειμένου να αποδείξει μία συμμετέχουσα στη σύμπραξη ότι έθεσε τέρμα στη συμμετοχή της πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις περί απόσυρσης ή αποστασιοποίησης ή έστω περί καταγγελίας της παράνομης συμπεριφοράς²²⁹.
- 126.** Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται ή να μειώνεται αναλόγως εάν συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις αντίστοιχα²³⁰. Το τελικό ποσό του προστίμου, το οποίο προκύπτει κατόπιν της προσαύξησης ή της μείωσης του βασικού ποσού του προστίμου, δεν μπορεί να υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσοστό του 10% του κύκλου εργασιών που ορίζει το άρθρο 25B του Ν. 3959/2011.
- 127.** Η ΕΑ έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά νόμον ανώτατου ορίου) κατά τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το αποτρεπτικό του αποτέλεσμα²³¹. Πράγματι η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η εκάστοτε Αρχή Ανταγωνισμού μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής²³². Επιπλέον, δεν υφίσταται παράβαση της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας, είτε (α) όταν η αρχή ανταγωνισμού μέσω κατευθυντήριων γραμμών αποφασίζει να κινηθεί σε αυστηρότερο σε σχέση με το παρελθόν τρόπο, είτε (β) όταν πράττει τούτο επί ατομικής βάσης (σε σύγκριση δε ατομικά προς άλλες περιπτώσεις)²³³. Οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διοικητική διαδικασία, η οποία μπορεί να καταλήξει στην επιβολή προστίμου, δεν μπορούν να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι η Επιτροπή δεν θα υπερβεί το ύψος των προστίμων το οποίο εφάρμοζε προηγουμένως²³⁴.
- 128.** Συναφώς, η ανάγκη εξασφάλισης του αρκούντως αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου επιβάλλει την κατάλληλη προσαρμογή του ύψους του, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος στην επιχείρηση στην οποία επιβάλλεται, τούτο δε προκειμένου το πρόστιμο να μην είναι αμελητέο ή υπερβολικά υψηλό, ιδίως σε σχέση με την οικονομική δυνατότητά της, σύμφωνα με τις επιταγές αφενός της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του προστίμου και αφετέρου της αρχής της αναλογικότητας²³⁵.
- 129.** Τέλος, η ΕΑ με την έκδοση απόφασης για τη διευθέτηση της διαφοράς κατ' απλοποιημένη διαδικασία μειώνει κατά 15% το ύψος του προστίμου που θα επέβαλε σε περίπτωση μη διευθέτησης, σύμφωνα με το άρθρο 25B του Ν. 3959/2011 και την προαναφερόμενη Ανακοίνωση για τον υπολογισμό του προστίμων και την απόφαση ΕΑ 790/2022 για τη ΔΔΔ²³⁶.

²²⁸ Βλ. ΔΕΕ C-450/19, *Kilpailu- ja kuluttajavirasto*, σκ. 34.

²²⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ της 29.11.2005, T-62/02, *Union Pigments κατά Επιτροπής*, σκ. 42, και την απόφαση της Ε.Επ. της 20.12.2001, υπόθεση COMP/E-1/36.212 (αυτογραφικό χαρτί), σκ. 261.

²³⁰ Βλ. ενότητα II.2 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

²³¹ Βλ. παρ. 2 και 3 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό του προστίμου.

²³² Βλ. υπ' αριθμ. 563/2013 Απόφαση ΕΑ, σκ. 332, υποσ. 608 με παραπομπή σε ενωσιακή νομολογία.

²³³ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 559/2010 ό.π. σκ. 26, όπου και σχετικές παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία, ειδικότερα απόφαση ΔΕΚ, υπόθ. C-189/02P, C-202/02P, C-205/08P έως C-208/02P, *Dansk Rörindustri κ.α.*, ό.π. σκ. 11, 202, 216-219, 222-224 και 227-231.

²³⁴ Βλ. υπ' αριθμ. 563/VII/2013 Απόφαση ΕΑ, σκ. 332 και υποσημείωση 609 με παραπομπή σε εθνική και ενωσιακή νομολογία.

²³⁵ Βλ. ΓενΔΕΕ της 12.12.2012, T-352/09, *Novácke chemické závody a.s. κατά Επιτροπής*, σκ. 46 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

²³⁶ Σημειώνεται επιπλέον ότι σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, ως ισχύει: «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να διατάζει την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων που παρέβη τον παρόντα νόμο να

130. Εν προκειμένω, όπως προαναφέρθηκε²³⁷, από την ημερομηνία έναρξης της παραβατικής πρακτικής (13.07.2018) έως τη σύνταξη της παρούσης Εισήγησης έλαβαν χώρα οι ακόλουθες μεταβολές. Συγκεκριμένα, η HSBC Continental Europe, Greece λειτουργούσε στην Ελλάδα ως υποκατάστημα της εδρεύουσας στην Γαλλία τράπεζας HSBC Continental Europe. Η τελευταία υπέγραψε τον Μάιο του 2022 δεσμευτική σύμβαση πώλησης και αγοράς των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του υποκαταστήματός της στην Ελλάδα με το πιστωτικό ίδρυμα Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε.²³⁸, με την συναλλαγή να ολοκληρώνεται στις 28.7.2023. Από την ανωτέρω ημερομηνία και εντεύθεν, το εν λόγω υποκατάστημα της Τράπεζας διενεργεί μόνο ειδικές (διοικητικής, λογιστικής και φορολογικής φύσεως) εργασίες που απαιτούνται για την τακτοποίηση των εκκρεμοτήτων που απορρέουν από την παύση των τραπεζικών εργασιών του στην Ελλάδα. Την εποχή της λειτουργίας της με υποκατάστημα στην Ελλάδα, η HSBC παρείχε χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες με περιορισμένο δίκτυο λίγων φυσικών καταστημάτων και ATM στην Ελλάδα (κατ' ανώτατο 15 "on-site" και 11 "off-site" ATM).
131. Σε κάθε περίπτωση, η ευθύνη ως προς την διαπιστωθείσα παράβαση για την περίπτωση της HSBC Continental Europe, Greece καταλογίζεται στην HSBC Continental Europe, δεδομένου ότι ένα υποκατάστημα αλλοδαπής εταιρίας δεν διαθέτει ανεξάρτητη ή χωριστή νομική προσωπικότητα από την μητρική του εταιρία²³⁹.

ΧΠΙ.2 Υπολογισμός του προστίμου

ΧΠΙ.2.1 Ο προσδιορισμός της βάσης του προστίμου

132. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η βάση για τον υπολογισμό του προστίμου είναι τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση.

δημοσιεύσει την απόφαση που εκδίδεται κατά το άρθρο 25 σε εφημερίδα, η οποία κυκλοφορεί σε πανελλαδική ή τοπική κλίμακα, ανάλογα με την εμβέλεια της αγοράς, στην οποία εκδηλώνεται η παράβαση, τη σοβαρότητα και τα αποτελέσματα της τελευταίας. Αν η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ακυρωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, η Επιτροπή υποχρεούται να δημοσιεύσει με έξοδά της την απόφαση του Δικαστηρίου στην ίδια εφημερίδα».

²³⁷ Βλ. Ενότητα «Η HSBC Continental Europe» ανωτέρω.

²³⁸ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 3053153/26.9.2023 ανακοίνωση ΓΕΜΗ.

²³⁹ Στην πρόταση της Γενικής Εισαγγελέως Kokott στην υπόθεση C-280/06 *Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato v. Ente Tabacchi Italiani – ETI SpA and Others* [2007] διατυπώθηκε στη σκέψη 110 η άποψη ότι: α) Κατά την αρχή της προσωπικής ευθύνης, η παράβαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας από επιχείρηση πρέπει, κατ' αρχήν, να καταλογίζεται στον αρχικό φορέα εκμεταλλεύσεως, ο οποίος ήταν υπεύθυνος για την επιχείρηση κατά τον χρόνο της παράνομης συμπεριφοράς, ακόμη και αν κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της αρχής ανταγωνισμού υπεύθυνος για την επιχείρηση είναι νέος φορέας εκμεταλλεύσεως. β) Μόνον κατ' εξαίρεση η παράβαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας πρέπει να καταλογισθεί στον νέο φορέα της εκμεταλλεύσεως της επιχείρησης, εφόσον (i) ο νέος φορέας συνέχισε την εκμετάλλευση της επιχείρησης μέχρι τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της αρχής ανταγωνισμού, (ii) ο αρχικός φορέας κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της αρχής ανταγωνισμού έχει παύσει να υφίσταται νομικώς ή δεν ασκούσε πλέον καμία αξιολογική οικονομική δραστηριότητα, έστω και σε αγορά διαφορετική από εκείνη την οποία αφορούσε η σύμπραξη, και (iii) είτε μεταξύ του νέου και του αρχικού φορέα εκμεταλλεύσεως υφίσταται διαρθρωτική σχέση είτε η επιχείρηση μεταβιβάστηκε στον νέο φορέα καταχρηστικά προς τον σκοπό της καταστρατηγήσεως της προβλεπόμενης από την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία κυρώσεως. Η Υπηρεσία κρίνει ότι, στην παρούσα υπόθεση, η ευθύνη βαρύνει τον αρχικό φορέα εκμεταλλεύσεως, δηλαδή την μητρική HSBC Continental Europe, και συνεπώς δεν εφαρμόζεται ο κατ' εξαίρεση καταλογισμός στο νέο φορέα εκμετάλλευσης, δηλαδή την Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε., εφόσον ο αρχικός φορέας κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της αρχής ανταγωνισμού συνεχίζει να υφίσταται νομικώς και ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ενώ επίσης ούτε υφίσταται διαρθρωτική σχέση μεταξύ του αρχικού και του νέου φορέα ούτε διαφαίνεται ότι η μεταβίβαση είχε σαν στόχο την καταστρατηγήση της προβλεπόμενης κύρωσης.

133. Στην παρούσα υπόθεση, σχετικά με την βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λεκτέα είναι τα ακόλουθα: Ως προς τη συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των HSBC, Alpha Bank, Τράπεζα Πειραιώς, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Attica Bank, αναφορικά με τη μετάπτωση σε νέο μοντέλο τιμολόγησης (υιοθέτηση της χρέωσης DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών από ATM με τη χρήση καρτών εκδόσεως εγχώριων ΠΥΠ εντός του συστήματος DIASATM, η οποία εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ATM της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC²⁴⁰, λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της ως άνω παράβασης, ήτοι από 13.7.2018 έως 28.7.2023.

XIII.2.2 Εφαρμογή των κριτηρίων για τον καθορισμό του προστίμου

134. Όπως προαναφέρθηκε, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η ΕΑ συνεκτιμά μια σειρά από παράγοντες που σχετίζονται, πρωτίστως, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Σοβαρότητα των παραβάσεων

Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα μίας παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει, ιδίως, υπόψη της το είδος της παράβασης, τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος της κάθε επιχείρησης στη σχετική αγορά, το οικονομικό όφελος που αποκόμισε ο παραβάτης, εφόσον είναι δυνατό να υπολογιστεί το ύψος του, την οικονομική δύναμη της επιχείρησης που παραβιάζει τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς. Εν προκειμένω σε σχέση με τα εν λόγω επιμέρους κριτήρια περί της σοβαρότητας της υπό εξέταση παράβασης λεκτέα είναι τα εξής:

Είδος της παράβασης και πραγματικός (ή δυνητικός) αντίκτυπος στην αγορά: Όπως καταδείχθηκε εκτενώς ανωτέρω²⁴¹, το εμπλεκόμενο μέρος προέβη σε παραβατική συμπεριφορά συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Όπως αναλυτικά εκτέθηκε και σε προηγούμενη Ενότητα της παρούσης, το εμπλεκόμενο μέρος προέβη σε πρακτική η οποία οδήγησε στον περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις πραγματικές όσο και τις δυνητικές επιπτώσεις στις αντίστοιχες επηρεαζόμενες αγορές²⁴².

Οικονομική δύναμη εμπλεκόμενων μερών: Η οικονομική δύναμη των πιστωτικών ιδρυμάτων που εμπλέκονται στην υπό εξέταση παράβαση είναι προφανής, καθώς σε αυτές, εκτός της HSBC,

²⁴⁰ Από το σύνολο των εσόδων εξαιρούνται τα έσοδα που αφορούν συναλλαγές ανάληψης μετρητών κατά τις οποίες έγινε χρήση της υπηρεσίας Dynamic Currency Conversion (DCC). Πρόκειται για υπηρεσία μέσω της οποίας οι κάτοχοι καρτών με νόμισμα διαφορετικό του Ευρώ (€), μπορούν να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους με απευθείας μετατροπή στο δικό τους νόμισμα κατά τη χρέωση του λογαριασμού τους. Η εν λόγω υπηρεσία διακρίνεται από τις λοιπές συναλλαγές ανάληψης μετρητών σε ATM τρίτων παρόχων, καθώς αφενός είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με μία απλή συναλλαγή ανάληψης μετρητών και αφετέρου τιμολογείται με διαφορετικό τρόπο. Σημειώνεται ότι η HSBC δεν παρείχε την υπηρεσία Dynamic Currency Conversion (DCC) κατά τον χρόνο της παράβασης· βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4380/31.5.2023 επιστολή της HSBC.

²⁴¹ Βλ. Ενότητα «*Νομική Εκτίμηση*».

²⁴² Βλ. Ενότητα «*Συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική αναφορικά με τη μεταβολή του μοντέλου τιμολόγησης (επιβολή DAF) στις συναλλαγές ανάληψης μετρητών με κάρτες εγχώριων παροχών υπηρεσιών πληρωμών οι οποίες εκκαθαρίζονται μέσω του συστήματος DIASATM*».

περιλαμβάνεται το σύνολο των τεσσάρων συστημικών τραπεζών του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και η Τράπεζα Αττικής. Επιπλέον μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών είναι και η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, ήτοι η μοναδική ένωση τραπεζικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα.

Έκταση γεωγραφικής αγοράς: Η εξεταζόμενη παράβαση εκτείνεται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

Οικονομικό όφελος της παραβαίνουσας: Από τα στοιχεία του φακέλου δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί το εύρος του οικονομικού οφέλους που αποκόμισε ή επιδίωξε να αποκομίσει η εμπλεκόμενη επιχείρηση.

Είδος συμμετοχής στην παράβαση: Το εμπλεκόμενο μέρος είχε άμεση συμμετοχή στην εξεταζόμενη παράβαση.

Διάρκεια της παράβασης

135. Για τον υπολογισμό της διάρκειας της παράβασης λαμβάνεται υπόψη το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο η αντι-ανταγωνιστική συμπεριφορά έχει εκδηλωθεί στην πράξη²⁴³.
136. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στις οικείες Ενότητες, η διάρκεια της παράβασης προσδιορίζεται από 13.7.2018 μέχρι 28.7.2023, ημερομηνία κατά την οποία το ελληνικό υποκατάστημα της HSBC έπαυσε τις τραπεζικές εργασίες του κατόπιν μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού στην Παγκρήτια Τράπεζα Α.Ε.

XIII.2.3 Υπολογισμός του ύψους του προστίμου

137. Στην παρούσα υπόθεση, λαμβάνοντας υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και συνδυαστικά με τις ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν την παράβαση, το βασικό ποσό προστίμου υπολογίζεται ως ακολούθως.

Υπολογισμός Βασικού Προστίμου

138. Ως προς την κατά τα ανωτέρω υπό εξέταση ενιαία και διαρκή παράβαση το βασικό ποσό προστίμου ορίζεται σε ποσοστό [...] % επί των συνολικών εσόδων που αφορούν οι πρακτικές που την απαρτίζουν, ήτοι των εσόδων που προέκυψαν στο πλαίσιο εκτέλεσης συναλλαγών ανάληψης μετρητών στα εντός ελληνικής επικράτειας ATM της εταιρίας από κάρτες εκδοθείσες από τρίτους παρόχους εξαιρουμένων των συναλλαγών επί των οποίων εφαρμόστηκε η υπηρεσία DCC λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της εν λόγω ενιαίας και διαρκούς παράβασης, ήτοι από 13.7.2018 έως 28.7.2023²⁴⁴.
139. Ως εκ τούτου, ο υπολογισμός του προστίμου αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

	ΠΕΡΙΟΔΟΣ						ΣΥΝΟΛΟ
	13.7.2018-31.12.2018	1.1.2019-31.12.2019	1.1.2020-31.12.2020	1.1.2021-31.12.2021	1.1.2022-31.12.2022	1.1.2023-28.7.2023	
ΥΨΟΣ ΕΣΟΔΩΝ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

²⁴³ Βλ. σχετ. Ανακοίνωση για τον υπολογισμό του προστίμου, Ενότητα Π.1.2.

²⁴⁴ Σημειώνεται ότι για την μικρότερη του έτους περίοδο του 2018 έγινε αναγωγή του ετήσιου ποσού στο διάστημα της περιόδου αναφοράς με αναλογία ημερών.

ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ ΣΕ €							
-------------------	--	--	--	--	--	--	--

Εφαρμογή Ανώτατου Ορίου 10%

140. Κατά την ισχύουσα διάταξη του άρθρου 25 Β παρ.1 του Ν. 3959/2011, ως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4886/2022, το πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης χρήση.
141. Εν προκειμένω, το υπολογισθέν πρόστιμο για την HSBC δεν υπερβαίνει για την εξεταζόμενη παράβαση το ανώτατο κατά νόμο όριο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της της χρήσης 2023.

Εφαρμογή διαδικασίας διευθέτησης διαφορών ως προς την μείωση του προστίμου

142. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΑ, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.
143. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της Εισήγησης Διευθέτησης η HSBC επιβεβαίωσε με σχετική δήλωσή της, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι αυτή απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε, προτάθηκε η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας²⁴⁵.
144. Κατόπιν των ανωτέρω, ως προς την υπό εξέταση παράβαση το ποσό του βασικού προστίμου €[...], διαμορφώνεται μετά την μείωση του 15% σε **€21.375,94**.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού αποφάσισε, ομοφώνως και σε φανερή ψηφοφορία, τα ακόλουθα:

Α. Διαπιστώνει ότι η επιχείρηση «HSBC CONTINENTAL EUROPE» παραβίασε τα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ λόγω της συμμετοχής της σε απαγορευμένη σύμπραξη, κατά το σκεπτικό της Απόφασης.

Β. Επιβάλλει πρόστιμο ύψους είκοσι μίας χιλιάδων τριακοσίων εβδομήντα πέντε ευρώ και ενενήντα τεσσάρων λεπτών (21.375,94€) στην επιχείρηση «HSBC CONTINENTAL EUROPE», για την τέλεση της διαπιστωθείσας στο ως άνω σκεπτικό παράβασης των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

Η απόφαση εκδόθηκε την **2^η Αυγούστου 2024**.

²⁴⁵ Βλ. ΕΑ 790/2022 παρ. 37.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η Πρόεδρος

ΑΪΡΙΝ - ΕΒΕΛΥΝ - ΜΙΚΕΛΑ - ΜΑΙΡΗ ΣΑΡΠ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.
- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

- Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.
- Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

